vor încolți și vor da în curând o suprafață de verdeață de o minunată înfățișare.

In unele țări reci, unde verdeața este o adevărat raritate, se seamănă pe pânză umedă semințe, ce încolțesc ușor și după câteva zile se va avea o adevărată pajiște în mic. Totuși în curând se veștejește, căci pământul pe care s'a semănat nu dă hrană de ajuns tinerelor plante, după ce ele ș'au isprăvit proviziile conținute în semințe.

Toată lumea cunoaște acele umflături de verdeață care le căpătăm răspândind, pe suprafața unui vas poros, semințe puțin mucigăioase, de exemplu cele de in sau de hreniță. Umiditatea, care în foarte mică cantitate străbate prin porii vasului, este de ajuns pentru a înmuea semințele, care încolțesc și dezvoltă mici tulpinițe înzestrate cu câteva frunze.

Se poate înlocuì vasul poros, printr'o sticlă, în jurul căreia s'a cusut o pânză, locul pe care se face semănarea.

In fine vom arătà un alt mijloc foarte lesnicios de a face adevărate culturi în vată. Se ia puțină vată neudată și se pun în ea semințe de diferite feluri: de in, de trifoi roșu, de iarbă grasă etc. Se frământă vata de mai multe ori, așa ca să se împrăștie peste tot semințele și se pun la suprafața apei dintr'un vas pe care trebue să o acopere peste tot. Nu trebue să formeze o pătură groasă, așa ca să fie ușor udată de apă.

Semințele se umflă, încolțesc, rădăcinele, străbat și se cufundă în apa din vas pe când la gura vasului apare un frumos snop de frunze, de forme și culori felurite.

ENCULESCU.

POVEŞTILE LUI VASILACHE

(Continuare dela pag. 464)

Petrică își plecă capul foarte necăjit. Nu, această casă nu erà pentru el. Puțin îi pasă lui de mine, frumosul Vasilache, puțin de moștenirea unchiului, de care i se vorbise. Şi atunci începu să se gândescă cum ar face să se înapoeze a casă, lucru ce erà de altminterea cam greu.

Ar fi dorit să scrie o scrisoare, dar el nu ştia unde e cutia pentru poştă, căci casa unchiului fiind departe de celealte, trebuia să se ducă în sat ca să o caute, şi nu ştià nici drumul, şi nici nu-i plăceà să umble ca să se obosească. Pe de altă parte, la zece ani, scria aşa de prost, cu litere mari şi strâmbe şi cuvintele foarte neortografice. Ura apoi şi călimara şi cerneala. Dar totuşi trebuià să ajungă la acest sfârşit ca să scape. Astfel îşi bătu capul toată după-amează, cu toate că unchiul îl tratase foarte bine. Tot gândindu-se i se părù că a găsit modul de scăpare. A doua zi dimineaţa se sculă la opt şi după ce a băut cafeaua, zise unchiului:

— Aşi vrea să fac o plimbare pe măgar, mai 'nainte de a sosi la câmp.

Unchiul nu văzù nimic rău în cererea aceasta şi-i dete voiă.

Iată cum se gândise Petrică.

— Voi pune măgarul la fugă: îl voi oprì după nişte tufişuri, voi sta acolo, câte-va ore, ş'apoi când m'oi întoarce, voi zice că măgarul a luat-o la fugă şi ca astfel m'am rătăcit. Măgarii nu vorbesc şi unchiul va trebuì să mă creadă. Am ochit eu nişte tufişe, unde sunt mure, am să stau acolo, o să mă satur de mure, până mi s'o urâ, apoi voi trage un somn sdravăn, căci unchiul nu vreà să mă lase nici-odată să dorm atâta cât vreau eu.

Zis şi făcut. Petrică încălecă măgarul, lăsă pe unchiaş să meargă înainte şi când îl văzu ocolind, îndreptă măgarul într'o parte cu totul opusă câmpului.

De data asta însă se întâmplă, că copilul făcu un plan şi măgarul altul. Măgăruşul o luă la fugă nebună, trecând câmpii şi văi, nepăsător de strigătele lui Petrè, aşa că el îşi pierdu pălăria, apoi scările... şi pentru ca să poată sta pe şea, trebui să se agaţe cu toată puterea de coama măgarului. Începu atunci a striga şi mai tare, dar locul acela erà deşert, nimeni nu'l auzea şi nu ştia ce să facă. De odată măgarul alergă drept spre o baltă, ca să bea apă. Petrică se înveseli, gândindu-se că aici se va opri, dar animalul nebunatic cu o smâncitură îl aruncă în apă, se ridică în picioare, şi începu din nou să fugă disparând în curând din ochii lui Petrică, ce gemea în baltă, ca un desperat. Apa nu erà adâncă şi sbătându-se se îndreptă spre mal, unde s'aruncă jos obosit şi plin de apă. Ce să se facă? Cum să regăsească casa unchiului? Şi mai cu seamă cum să umble cu hainele ude şi cu ghetele pline? — Oh, Doamne Doamne! ce să fac? strigă sărmanul baiat. Atunci simţi la picioare o muşcătură dureroasă, dete un ţipăt şi duse mânile, fără voe acolo, ridică pantalonii şi ce văzu? Nişte lighioane urâte, lungi, late, negre, necunoscute lui. Trei patru numai puţin, se urcaseră pe picioarele lui şi-l muşcau fără milă.

Incercă să le gonească, dar ele nu se mişcau, voi să le tragă jos de pe piele, ele însă căzeau cu pielea cu tot. Atunci ca un nebun începù să fugă spre o casă, ce o zărise printre arbori şi ajunse gâfâind dinaintea porţii, hainele picurând şi cu groaznicele lighioane lipite tot de picioare, ţipând ca din gura şarpelui: Ajutor! Ajutor!

Un urlet puternic se auzì şi un zăvod cu părul vâlvoi sărì înaintea lui.

— Ajutor! — repeta Petrică cu un glas sfârşit.

Spre norocul său oamenii casei erau acolo. Bărbatul şi nevasta eşiră îndată şi rămaseră încremeniţi zărind pe Petrică într'o stare aşa de plâns.

— Uite! E nepotul d-lui Tănăsescu, zise femeea. Ce i s'o fi întâmplat oare?

Sărmanul Petrică, fără suflare, şopti:

— Picioarele... viperile, mă muşcă... mă sug... şi sunt ca şi mort...

Femeea miloasă alergă, îl luă în braţe, îl duse în casă, îi ridică pantalonii... şi isbucni în râs.

— Vipere? Sunt lipitori! Nu e nimic!

Se grăbi să pue tabac pe coada acestor lighioae, cari îndată căzură, oprì sângele cu apă rece, ş'apoi, dând lui Petrică lapte şi îmbrăcându-l cu hainele uscate ale unui copil al ei, înhămă calul la căruciorul lor şi duse acasă pe bietul Petrică.

Unchiul erà tare îngrijat, căci nu-l văzuse venind la câmp, cum promisese, şi-şi închipuì că i s'a întâmplat ceva rău.

Se prefăcù că crede tot ce el îi spuse, îl aşeză în pat şi'l ţinu în dietă aspră.

Această cură, vindecă pe Petrică de plăcerile sale şi a doua zi urmă pe unchiul său la câmp, unde, bine inţeles, nu'l puse la lucru.

Dar a treia zi erà culesul porumbului şi unchiul poftì pe Petrică să vină cu el, ca să curăţească porumbul de foi.

Petrică se supără şi se gândi atunci ca a douazi, să-şi caute o ascunzătoare bună în casă.

Caută în sus, caută în jos, nimic. Pimniţa erà închisă în totdeauna, podul casei erà prea luminos, şi l'ar fi găsit îndată. Umblând prin curte zări podul grajdului, care aveà, ca să te sui asolo, o scară lungă.

— Iată locul meu, — se gândì. Intru acolo, aştept ca să plece toţi, apoi cobor şi sunt stăpân în casă. Aşi vrea însă să ştiu unde o fi pus unchiul bomboanele mele. Cum zise, aşa şi făcù. A doua zi de dimineaţă se vârâ în pod, în fân, şi aşteptă. Zări pe unchiul şi pe Stan cum îl căutau şi'l chemau, neştiind unde este, însă nu răspunse nimic, râzând în sine de isprava sa. Veniră chiar până la grajd, dar nu aflară nimic. Când văzù că nu-l mai căutau şi că în casă erà linişte, hotărâ

să se coboare. Intinse cu grijă mânile ca să apuce scara şi să se rezime pentru a se coborà, — dar mânile sale nu întâlniră vârful scării. Incercă din nou, nimic! Scoase capul afară... D-zeule? Scara fusese luată şi pusă de cealaltă parte a curţii.

Petrică erà acum prizonier! Cine i-o făcuse oare. Unchiul sau Stan? Se simţì cuprins de o mânie puternică.... dar ce puteà să facă? Să sară, erà cu neputinţă, şi alt mijloc mai bun nu erà. Dar iarăşi se gândì că la prânz, unchiul se va înapoia şi-l va scoate din ascunzătoarea lui. Aşa dar rămase la uşa podului, în aşteptare.

Insfârşit sosi şi ameaza. Petrică mărì ochii şi ascuţi urechile ca să audă sosirea unchiului... oh, şi ce târziu veneà astăzi! Douăsprezece a sunat, a sunat una, două, trei, patru şi nimeni încă nu veneà. Mort de foame şi neliniştit priveà la blestemata scară, ce parcă-i făceà cu ochiul şi-şi făgăduia în sine a nu mai face aşa prostii.

Doamne! Cine ştie, poate s'o fi întâmplat vre-o nenorocire unchiului sau lui Stan de numai veneau.

— Ingrozit se gândea, ce li s'o fi întâmplat? Şi dacă nimeni n'ar venì acasă el trebuia să moară de foame! Işi adună toate puterile şi plin de frica morţii începù a striga:

— Ajutor! Ajutor! Ajutor!

In fine, după a treia strigare, o fereastră a casei se deschise şi se ivì, liniştit, nasul d-lui *Sperielume.*

— Ei! Cine strigă aşa?

— Ajutor! Ajutor!

— Ajutor! Cine? Şi de ce?

— Sunt eu... Petrică.

— Şi unde eşti tu Petrică?

— Aicea sus.

— Sus, unde?

— In podul grajdului.

— In podul grajdului? Cum? De ce te-ai suit acolo?

— Unchiule, n'am mâncat de azi dimineaţă... dă-mi drumul.

— Şi de ce nu te dai jos?

— Au luat scara de aici?

— Na! Şi eu care te credeam la plimbare cu măgăruşul — zise liniştit unchiul. Viu îndată.

Şi cu toată liniştea chemă pe Stan şi îi porunci să ducă scara la pod şi poftì pe Petrică să se coboare.

Băiatul descurajat, nu zise nimic şi din acea zi urmă pe unchiul în toate părţile. Mai erà însă ceva ce'l neliniştea, ce nu'l lasă să doarmă

în pace. Bomboanele. Mereu suspina după ele. Unde puteau oare să fie? Le căutase în tot locul în zadar.

In fine într'o zi văzu că erau într'o cămară, unde se găseau, tot felul de bunătăţi. Observase că Stan nu prea vedeà bine. Intr'o zi se furişă după el, se ascunse într'un colţ, după o bute şi rămase acolo fără să răsufle, până ce Stan eşi. Oh, ce plăcere erà să fie acolo! Nimeni n'ar fi bănuit că el erà în cămară şi se gândea, că îndată ce Stan ar fi venit din nou, el s'ar fi furişat din nou afară.

De obiceiu spre seară servitorul intrà şi ieşeà din cămară. I se părù lacomului nostru Petrică, că acum se găseà în America, când se văzù singur în cămara plină de bunătăţi.

Dacă ar fi citit cărţi în viaţa lui şi-ar fi amintit istoria unei zine, care călătoreà într'o ţară, unde casele erau de zahăr şi cremă şi fluviile de lapte şi miere, — acelaşi lucru erà şi cu Petrică. Fericit s'apucă să facă o călătorie din cele mai interesante. Inainte privì butoaiele; erà unul cu vin de Odobeşti, privì apoi la rafturi şi îi lăsă gura apă! Unul lângă altul erau zeci de vase cu conserve şi borcane cu toate felurile de dulceaţă, — borcane cu miere, apoi cutii mari scris ce conţineà, cu zahăr, migdale, stafide, şi grămezi de alune şi nuci. Şi încă nu erà destul atât; în alte vase de sticlă zărì bomboane, ciocolată şi într'un colţ, ghiciţi? Cutia sa!

De unde erà să înceapă? Am auzit povestind de un oarecare măgar, care aşezat între două clăi cu fân muri de foame, neputându-se hotărî pe care să-l mănânce. Tot astfel erà şi cu Petrică.

Astfel stete şi el nehotărât până ce, amintindu-şi că timpul trece cu iuţeală, începù a mâncà. Se apucă de dulceaţă întâiu şi neavând lingură, luă o bucată de lemn, ce erà lângă el, şi încurând borcanul se golì. Trecù apoi la migdale, la stafide şi... iată deodată aude cheia în broască. Repede Petrică se ascunse după butoaie. Stan se ivì în uşă şi atunci, iute ca o pisică, ieşì afară. El repetà încă de două ori acelaşi lucru şi îi merse bine. Se ştie însă că binele e tovarăş cu răul. A treia oară s'apucă să bea vin... vin dulce şi băù atâta, că Stan când venì din nou, el voind să fugă, picioarele îl trădară şi căzu pe vas. Din acea zi Stan n'a mai fost trimes în cămară şi Petrică din nou fù supus dietei. Nemulţumit, supărat, se hotărî să scrie mamei sale. Strică multă hârtie şi mai multe peniţe, se umplù pe mâni şi obraz cu cerneală, până ce putù scrie următoarele:

Scumpii mei părinţi!

«Cu aceasta vin a vă spune că eu sunt foarte supărat şi nenorocit, pentru magărul ce m'a aruncat în apa şi pentru lipitorile ce mau supt

tot sângele, cum şi pentru podul din grajd ce au luat scara şi eu am rămas toată ziua fără să mănânc şi săbeau şi aproape erasă mor cum şi pentru cutia cu bomboanele pe cari unchiul le a mâncat singur cu îngrozitorul Stan, că eu dacamai ramân aici am să mor şi voi nuveţi mai găsì pe fiul vostru. Aceasta vă spun casă stiţi să veniţi dacă mă iubiţi sămă luaţi îndata, pentruca eusunt tare desnăjdăduit

al vostru scump fiu
PETRICA.

După ce scrise această frumoasă scrisoare, o închise în plic şi aşteptà prilejul să o poată pune la cutia poştii, ceeace se întâmplă peste câteva zile. Adresa erà astfel: Tatălui şi mamei — Craiova — Strada Primăverei.

Când Petrică zărì factorul poştal şi-i dete plicul, acesta începù a râde şi-l întrebă:

— Pentru cine este?

— Pentru tata şi mama.

— Dar care este numele lor?

— Ei bravo! Ca al meu.

— Atunci pune numele! Cum vrei să ajungă la ei, fără a le scrie numele?

— Schimbă, lasă tată şi mamă, şi pune numai numele mamei. Cum se chiamă ea?

— Maria.

— Maria şi apoi?

— Paşteanu.

— Bine, Maria Păşteanu, e destul atât.

— Şi o va primì?

— Nici vorbă că dà, dacă vei pune şi o marcă de 15 bani.

Petrică se liniştì acuma, gândindu-se că peste câteva zile se va sfârşì chinul său. Cu o zi însă, înainte ca mama lui Petrică să sosască şi să-l iea acasă, se întâmplă iar ceva, dar foarte grav, ce pot zice că i-a servit de lecţie bună.

Petrică observase că de câteva zile unchiul ţineà în camera sa o sticlă, plină cu un lichid roşior, care după gândul lui trebuià să fie un vin dulce, ce-i plăceà la nebunie.

Intrebând pe unchiul într'o zi ce erà, el îi răspunse: — Că erà otravă.

Petrică râse, de bună seamă unchiul aveà frică că el o va beà, — se gândì el, — căci tot aşa tatăl lui, pusese odată pe o sticlă de rom eticheta *otrava*, ca să-l facă pe el să aibă frică ca să nu beà băuturi alcoholice, ce strică sănătatea.

Se hotărî deci să păcălească pe unchiul său şi într'o zi luă sticla ce erà într'un colţ şi trase o înghiţitură bună... dar abia băù şi cu un ţipăt de durere căzù jos, tocmai în clipa 'când unchiul intrà în odae! Acel licid erà acid fenic şi-i arsese gura, gâtul şi stomacul şi acuma se zbăteà în dureri. Aceasta a fost cea din urmă ispravă ce mai făcù Petrică unchiului, care telegrafiă numai decât părinţilor. Totodată chemă un doctor, care îl îngriji şi când plecă, el dându-l mamei sale îi zise:

— Imi pare rău, soră dragă, de cele ce s'au întâmplat, dar ai un copil, care e lacom şi pe lângă asta şi leneş. Lenevia este mama tutulor răutăţilor. Dacă nu-l vei educà cu mai multă asprime, vei face din el un nenorocit.

Mama lui plânse, spuse lui Sperielume, că este un om prea aspru şi crud, care nu ştie ce vreà să zică a aveà copii şi luă cu dânsa pe Petrică, pe care-l sărutà şi-l mângâià, făgăduindu-i numai bomboane şi prăjituri.

Iar eu, păpuşa Vasilache, mulţumii lui D-zeu, că mă scăpase de Petrică şi aşteptaiu cu nerăbdare pe Nicu şi Victor, cari sosiră peste câteva zile, dela plecarea lacomului şi leneşului Petrică, să văd ce fel de copii sunt şi aceştia.

Roma.

Tălmăciri de Alocuţiuni latineşti, adică scurte agrăiri saŭ vorbiri de prin scriitorii latini cari multe se întrebuinţază în viaţă

Ab Jove principium — adică orice începi cere apitorul lui Dumnezeu. Aceste vorbe se găsesc şi scriitorul latin Virgiliu (In Ecloge III. 60) unde spune, că ciobanul Damoetas zice că o să-şi înceapă cântecul său cu ajutorul luĭ Joe (Dumnezeu), tatăl tuturor lucrurilor. In viaţă se obişnueşte de multe ori a se spune aceste cuvinte, când e vorba să începem cu persoana sau lucrul mai însemnat.

Ab origine — adică dela începutul începutuluĭ.

Ab ovo — adică eşit din ou, — şi-a luat începutul.

Ab uno disce omnes — Dela unul învaţă a cunoaşte pe toţi ceilalţi (oameni) — expresiune, care se găseşte la scriitorul Virgiliu (In Eneidă, II. 65), pusă în gura lui Enea povestind Didonei cum Sinon, grec perfid, sfătuia pe Troeni să intre cu calul cel mare de lemn în oraşul Troia. Expresiunea aceasta se foloseşte când vrei să descrii o anume clasă de oamenĭ.

Ab urbe condita — dela întemeierea orașului (Roma). Romanii număraŭ anii dela fundarea capitalei lor, Roma, care s'a întâmplat la anul 753 înainte de Christos. De multe ori se scrie scurt U. C. Spre exemplu scriind: în anul 245 U. C. însemnează, în anul 245 de la fundarea Romei.

DEZLEGĂRI

Problema I dela pag. 456. Au fost 28 săraci și omul cel milos a avut 11 lei: Au deslegat bine, din: *Bucureşti:* Irina și Margareta Cichi, Zoe Schuster. *Câmpulung:* Aurel Velculescu. *Gargalâc* (Dobrogea): Ionel Georgescu. *Pătrăuți* pe Suceava (Bucovina): Elvira Morariu. *Ploești:* M. Brezis. *Rebrişoara* (Transilvania): Gavril Precup. *Sinaia:* I. G. Mavrus. *Turnu-Severin:* G. Gr. Constantinescu. B. Sergescu. *Erchesec* (Constanța): Ion C. Dinu.

Problema II dela pag. 456. Au fost 22 curcani și 14 iepuri. Au trimis deslegări: *Bucureşti:* Irina și Margareta Cichi, Zoe Schuster, Aprihăneanu M. Ion, D. I. Protopopescu-Pake. *Câmpulung:* Aurel Velculescu. *Gargalâc:* Ionel Georgescu. *Huși:* L. I. Berall. *Pătrăuți:* Elvira Morariu. *Ploești*: M. Brezis. *Rebrişoara:* Gavril Precup. *Sinaia:* I. G. Mavrus. *Târgu-Jiu:* Ion Bontoiu. *T.-Severin:* G. Gr. Constantinescu, B. Sergescu. *Erchesec:* I. C. Dinu.

Criptogramul dela pag. 456. «*Iubește pe aproapele tău, ca pe tine însuți*». Au deslegat din *Bucureşti:* D. I. Protopopescu-Pake, Const. Nestor. *Câmpulung:* Aurel Velculescu. *Huși:* L. I. Berall. *Pătrăuți:* Elvira Morariu. *Rebrişoara:* Gavril Precup. *T.-Severin:* G. Gr. Constantinescu. B. Sergescu. *Erchesec:* I. C. Dinu.

POȘTA REDACȚIEI

X. Y. Când trimiți aritmogrife spre publicare, ș. a. trimite și rezultatul lor. NICU STĂNESCU-Alexandria. Vi-s'a trimis N-ru 16 FILIP GOICEA. Primit. Poate corectat. UNUI ABSOLVENT DE GIMNAZIU-Caracal. Nu e potrivită pentru revista noastră. C. ATANASIU-Buzău. In «Păţania din Siberia» trebuie să arăți că omul poate învinge orice greutate iar nu să descurajezi. Românilor le trebue oameni curagioși și întreprinzători. NICOLAE RADOVICI și MOȘOIANU: la timp.

In N-rul *20* numerotarea paginilor s'a făcut greșit de tipografie. *Corectați* deci pagina 449 cu 457, 450 cu 458 ș. a. m. d. până la 472 cu 480.

La Redacţia «AMICUL TINERIMEI» se găsesc de vânzare exemplare complecte şi legate, anii II, III şi IV, fiecare cu preţul de Lei 4.

Direcţiunea «AMICULUI TINERIMEI» roagă pe toţi iubitorii de buna îndreptare a tineretului nostru, cari doresc a colabora, să ne trimită articole potrivite pentru tinerime, scrise într'o limbă adevărat populară şi pe înţelesul tuturor.

Tot ce priveşte abonamentele, expediţia, ele se vor adresa Institutului de arte grafice «MINERVA», Bucureşti, Bulevardul Academiei No. 3. Ce priveşte redacţia, articole, deslegări, etc. se va adresa D-lui I. MOISIL, Bucureşti, Şosea: Strada Popovici No. 3.

Tinerilor! Răspândiţi revista voastră cât puteţi mai mult!

Păstraţi numerile spre a le lega la sfârşitul anului!

Toate deslegările să se adreseze D-lui I. MOISIL, SOSEA, STRADA POPOVICI No. 3.

Deslegările să se trimită în totdeauna pentru N-rul ce iasă la 15 a lunei până la cel mult la 10 a lunei şi pentru numărul ce iasă la 1 a lunei până cel mult la 25 a lunei trecute. Cele sosite în urmă nu se vor mai publica.

Manuscrisele se scriu pe o pagină, lăsând loc gol la dreapta, de vreo două degete.

Manuscrisele se trimit prin poştă nu ca scrisori ci sub bantă scriindu-se pe lângă adresă cuvântul: «MANUSCRIS». Ele coastă în lăuntrul ţării 5 bani fiecare 50 grame, iar din străinătate 10 bani 50 grame. Dacă, pentru mai multă încredere, vreai să recomandezi manuscrisul, pentru «recomandare» se plăteşte deosebit 25 bani.

La orice comandă trebue să se trimeată banii ÎNAINTE, altmintrelea nu se trimit exemplarele cerute.

NOUTĂȚI LITERARE

apărute în Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA". B-dul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4. — BUCUREȘTI

I. L. CARAGIALE

TEATRU

Prețul Lei 2.—

Novele, Povestiri

Prețul Lei 1.50

Momente, Schițe, Amintiri

Prețul Lei 2.—

V. ALEXANDRI

Poezii Populare ale Românilor

Prețul Lei 1.50

M. SADOVEANU

O istorie de demult

Prețul Lei 2.—

Dureri Innăbușite

Prețul Lei 2.—

C. SANDU-ALDEA

Pe drumul Bărăganului

Prețul Lei 1.50

BIBLIOTECA «MINERVEI» No. 1

MIHAIL SADOVEANU

Duduia Margareta

Prețul 30 Bani

BIBLIOTECA «MINERVEI» No. 2

LEONID ANDREIEW

Guvernatorul

Nuvelă

TRADUSĂ DE

C. SANDU-ALDEA

Prețul 30 Bani

AL. VLAHUȚĂ

Clipe de Liniște

Prețul Lei 1.50

N. DUNAREANU

Răsplata

Prețul Lei 1.50

I. 7146

N-rul 22. 15 August Anul V.

REVISTA PENTRU TINERIMEA ŞCOLARA

* * * * * CULTURA * * * * *
MORALA, IUBIRE DE NEAM, ŞTIINŢA,
* * * * * MUNCA * * * * *

APARE DE 2 ORI PE LUNĂ SUB DIRECŢIA
D-lui I. MOISIL. — Bucureşti

ABONAMENTUL ANUAL:
În România . . . . . Lei 5
Afară de România . . . Coroane 5

30 AUGUST 1877

Ziua de 30 August ne reaminteşte bravurile armatei române în jurul Plevnei, în timpul războiului de neatârnare.

Ruşii, bătuţi de Turci, roagă pe Români printr'o telegramă trimisă de Marele-Duce Nicolae al Rusiei, încă la 19 Iulie 1877, Principelui Carol al României şi care sună: «Turcii grămădind cele mai mari masse la Plevna ne nimicesc. Rog să faci demonstraţiune puternică şi, dacă posibil, trecerea peste Dunăre, pe care doreai s'o faci între Jiu şi Corabia. Această demonstraţiune este neaperată pentru a înlesni mişcările mele.»

La 2 Iulie cere însuşi Impăratul Rusiei dela Domnitorul României ajutorul grabnic al armatei române.

La 9 August Marele-Duce Nicolae cere din nou grabnic ajutor prin următoarea telegramă:

«Când poţi trece? Fă-o cât mai în grabă cu putinţă. La

Șipca este înverșunare. Mai multe atacuri sunt respinse din dimineața de 9 August. Lupta continuă, deși a înoptat.»

În urma atâtor rugăminți, spre a scăpa pe Ruși de o sdrobire desăvârșită, Domnul României pleacă în ziua de 15 August la cartierul general rusesc, unde este rugat de Impăratul Rusiei și de Marele-Duce Nicolae să iea comanda trupelor rusești, cari împreună cu trupele române să lupte în contra Plevnei, sub numirea de armata de vest.

După ce Domnul român face toate pregătirile de luptă, armata română trece, la 20 August, Dunărea peste podul dela Corabia, construit de Români. Dela 21—24 August trece în revistă trupele rusești și române, inspectează apoi trupele, și la 25 August dă ordin ca peste noapte armata să înainteze spre a ocupà loc în fața Plevnei.

La 26 August, bombardarea Plevnei începe pe toată linia, și durează toată ziua și toată noaptea. Patrusprezece baterii ale artileriei românești sunt în activitate. Divizia a IV-a (general Alex. Anghelescu) voind să înainteze are o luptă viguroasă cu inimicul.

In noaptea de 27 August regimentul 13 de dorobanți și un batalion din regimentul 5 de linie execută cu multă bravură un atac asupra unei întărituri turcesci, o ieau și-o mențin, cu toate încercările Turcilor de a o relua.

In urma acestui botez de sânge al armatei românești, sărbătorit prin o victorie așa de frumoasă, Impăratul Rusiei felicită armata română, apoi la dejunul ce iea pe câmp ridică un toast în sănătatea armatei noastre și împarte oștenilor 50 de cruci ale ordinului Sf. George. Domnul Carol însă decorează steagul regimentului 13 de dorobanți cu crucea ordinului «Steaua României».

In ziua de 30 August, zi neperitoare în istoria neamului românesc, s'a făcut atacul general în contra Plevnei.

De trei ori trupele noastre sunt silite a se opri în mersul lor victorios înainte, dar la ora $7\ ^1/_2$ sara batalionul 2 de vânători (cu maiorul Alex. Candiano-Popescu) și regimentul 14

de dorobanți au luat ca învingători reduta fortului Griviția. Soldatul Grigore Ioan, din al doilea batalion de vânători, cucerește un steag turcesc, pentru care este decorat cu «Steaua României». Maiorul Șonțu și căpitanul Valter Mărăcineanu cad morți, în fruntea trupelor lor, pe câmpul de onoare. De asemenea s'au cucerit și trei tunuri.

Aceste trofee ale izbânzii s'au trimis în Capitala României, ca să se păstreze acolo ca o veșnică dovadă a vitejiei românești. Două tunuri s'au așezat de amândouă părțile statuei lui Mihai-Viteazul, ca umbra măreață a acestui glorios Domn să vadă că oștenii români au rămas până astăzi fii ai eroilor dela Călugăreni. Cel de-al treilea tun s'a așezat înaintea marelui corp de gardă dela Palatul Domnesc spre a fi pururea, pentru brava noastră armată, un glorios exemplu de imitat.

Nu uitați tinerilor români a sărbători pururea această măreață zi în inima voastră!

CE NE INVAȚA GEOGRAFIA FIZICA?

Dacă privim cerul într'o noapte senină ni se pare că stelele cele mai mari sunt mai aproape, pe când cele ce ni se par mai mici și mai puțin luminoase, stau în cete dese în fundul cerului. Dacă privim și mai adânc în spațiul ceresc, descoperim mereu alte stele mai îndepărtate și mai puțin luminoase, până când în sfârșit nu mai putem deosebi cu ochii noștri alte punte luminoase. Nimic nu ne mișcă așa de viu închipuirea noastră despre nesfârșitul lumei acesteia, ca o astfel de privire asupra cerului. Noi simțim atunci cât de mic este spațiul pe care-l putem vedeà în această depărtare mare a stelelor.

Dar chiar dacă am privi bolta cerului cu ochii înarmați, cu ochiane și telescoape, iarăși ne-am încredința ce nesfârșită este partea aceia a universului, pe care o vedem prin ajutorul acestor instrumente apropietoare.

Astfel ajungem la o graniță, peste care nu mai vedem nimica, nu pentrucă am fi dat de sfârșitul lumei, ci din pricină, că nici aceste minunate instrumente nu mai pot da ochilor puterea de-aș apropia acele neînchipuit de departe corpuri cerești. Mult mai departe, peste

această graniță, se află în spațiurile universului iarăși alte stele, alte înșiruiri de corpuri cerești, cari, cu toate instrumentele făcute de dibăcia spiritului omenesc, nu mai pot fi văzute de noi.

Astronomii au socotit depărtările unora din stelele cele mai mari și mai apropiate de pământul nostru.

Aceste depărtări însă, cari sunt de bilioane de kilometri, sunt așa de mari, că nu ne pot da o închipuire hotărâtă despre dânsele. Dacă ne gândim, că fiecare din aceste stele, dela cele mai strălucitoare până la cele mai slabe punctulețe de lumină, este în adevăr câte un soare, și multe dintr'însele fără îndoială cu mult mai mare decât soarele nostru, și cari ni se par totuși așa de mici, numai din pricina depărtărilor lor nemăsurabile, — numai atunci ne putem da seamă, cât de mititel este grăuntele de prav, pe care locuim noi și pe care îl numim pământul nostru.

* * *

Cu toate acestea pentru noi oamenii este de mare folos să cunoaștem neînsemnata mărime a pământului nostru. Această cunoaștere însă prin nimic nu se poate mai ușor câștiga, decât observând cerul înstelat și cunoscând cea ce s'a descoperit cu privire la mișcările, mărimea și depărtările corpurilor cerești.

Și în adevăr ce este pământul nostru față de celelalte corpuri cerești?

A fost el întotdeauna așa cum este astăzi, sau a trebuit să treacă prin timpuri îndelungate de schimbări și dezvoltări?

Neamul omenesc are în urma sa o lungă și schimbătoare istorie. De ce să nu aibă și pământul nostru istoria lui? Și dacă așa este, nu am putea cunoaște și noi ceva din acea istorie plină de învățămite?

* * *

Dacă privim cu băgare de seamă la suprafața pământului nostru în timpul zilei, cât de nemărginită și de plină de schimbări nu ne pare ea! Din locul unde trăim, putem, cu gândul nostru, să călătorim prin întreaga noastră țară, să trecem în țările vecine, locuite cu frați de-ai noștri sau popoare străine de limba și obiceiurile noastre, apoi să ne răpezim prin alte țări din ce în ce mai depărtate și să ne facem astfel o icoană despre întreg globul nostru pământesc, cu uscaturile și mările, cu munții, văile și șesurile și cu toate varietățile minunate a formelor și colorilor, ce fac așa de nesfârșit de frumoasă această suprafață a lui.

* * *

Această variațiune este plină de viață, pretutindeni este viață și mișcare. Să ne amintim spre exemplu necontenita repetare a zilei și nopții, reaparința regulată a anutimpurilor, suflarea regulată sau periodică a vânturilor, fluxul și refluxul apei din mări, necurmata curgere a râurilor, creșterea și înmulțirea plantelor și animalelor! Și de bună seamă nu fără temei își închipuiau oamenii din timpurile vechi această lume ca o ființă vie. Deși nu putem să ne închipuim pământul întocmai ca o ființă vie, așa cum este o plantă sau un animal, totuși în vederea atâtor dovezi de mișcări felurite, pe cari necontenit le întâlnim la suprafața pământului, și dela care atârnă în adevăr chiar viața noastră, putem să vorbim într'un anumit înțeles de viața pământului nostru.

* * *

Cu viața aceasta a pământului se ocupă știința *geografiei fizice.* Vorba *geografie* însemnează descrierea suprafeței firești a pământului cu toate părțile ei, cu uscaturile și mările precum și cu părțile artificiale, cum sunt statele ș. a.

Geografia *fizică* nu cuprinde numai descrierea feluritelor părți ale pământului. Ea în adevăr se ocupă puțin de granițele statelor (granițe politice), dacă aceste nu arată în acelaș timp și deosebitele rase de oameni ce le locuesc. Ea cuprinde și cunoștințele ce le avem despre pământ ca corp ceresc și despre istoria schimbărilor ce s'au întâmplat pe scoarța lui.

La descrierea părților pământului, — cum sunt aerul, uscaturile și mările, — geografia fizică explică atât proprietățile acestora cât și legăturile dintre acele părți, înriurința unora asupra altora și menirea lor pe pământ. Astfel geografia fizică ne dă o icoană vie despre mecanismul lumei atât de variate, de minunate și totuși atât de armonice.

* * *

Multe din faptele, cu care se ocupă această știință sunt cunoscute fiecărui om. Așa spre pildă mai bine cunoaștem aerul, care ne încunjură. Noi îl inspirăm, cât timp trăim, îl cunoaștem în stare de liniște și de mișcare, vânturi. Am observat într'însul formarea negurilor și a norilor, precum și căderea ploii și a rouăii și astfel parcă am fi sfârșit cu cea ce știm despre el și n'am mai avea să aflăm ceva nou despre dânsul. Geografia fizică însă ne deschide nouă comori de cunoștințe, ne arată legătura dintre deosebite însusiri ale aerului și schimbările lui, ne tălmăcește pricinile acestor schimbări și ne dovedește cum aerul iea parte la acele mari mișcări, cari pri-

vesc mările și uscaturile. Ori unde ne îndreptăm privirile găsim dovezi de mari legi, firești, pe cari ni le dovedește geografia fizică. Dacă am priceput cu mintea noastră legile aceste și dacă am învățat a le aplică atunci orice plimbare, orice escursiune sau călătorie ne produce nouă isvoare de plăcere.

Să ne obicinuim a întrebuința vederea noastră și a observa o mulțime nesfârșită de lucruri, care altmintrea ne-ar fi rămas nevăzute și necunoscute. Această obicinuință de a observa, ne mai gândindune la plăcerea ce ne-o pricinuește, se dovedește ca foarte folositoare la multe lucrări din viața noastră.

* * *

Pentru ca însă să putem avea o icoană întreagă despre viața pământului nostru, geografia fizică a adunat toate cunoștințele și esplicările fenomenelor din toate continentele pământului. Astfel găsim într'însa fenomene, pe cari nu le observăm în țara noastră și pe cari poate nici n'o să le putem vedea vreodată. Studiind aceste fenomene ne plimbăm cu gândul nostru peste întreaga suprafață a globului nostru pământesc și găsim în scurt timp cu mult mai multe lucruri despre lumea aceasta, decât ce am putea învăța dintr'o descriere de călătorii.

In adevăr o bună carte de geografie fizică este o descriere scurtă dar bogată și bine rânduită a unei mari călătorii prin toate țările pământului, cu deosebire numai, că nu se cuprinde într'însa și întâmplările personale ale omului sau ale oamenilor ce au scris acea carte.

Legile cele mari ale naturii însă le vom găsi cu prisos tălmăcite într'însa. De aceea, oricare om, care deși n'a fost vreodată prin India sau Africa sau prin țările cele mai depărtate de la polurile ghețoase, va găsi într'o astfel de carte de geografie fizică cunoștințe cu mult mai amănunțite despre toate minunățiile din acele țări și continente, va cunoaște pricinile atâtor deosebiri mari ale climei lor, cu mult mai bine decât mulți din cei ce au călătorit în treacăt sau chiar au trăit ani de zile pe acolo. Pentru noi va fi o mare încurajare deci, știind acestea, că observând bine și amănunțit fenomenele ce se petrec în țara noastră vom pricepe cu cea mai mare ușurință ce se întâmplă în locurile cele mai depărtate ale pământului.

* * *

De aceea sfătuim pe cititorii noștri să se ocupe cu această frumoasă știință a pământului și mai ales să observe bine totul ce se petrece în jurul nostru pe scoarța pământului și în aer, privind văile

ce rup scoarța cea uscată în timp senin sau ploios și furtunos, poienile cu florile, pădurile cu copacii, plantele și animalele, râurile cu apele line sau răpezi și zgomotoase, deșerturile cu nisipuri ca și munții prăpăstioși, vânturile, norii, căldura și frigul și urmările lor, și tot ce ne atrage privirea noastră neuitând a ne ridica ochii spre cerul înstelat, nici schimbările și mișcările ce se petrec pe bolta cerească. M.

Despre muncă și carieră

Toți copii trebue să munciască la școală, ca pe urmă să-și facă o carieră, prin care să-și câștige traiul lor și al familiei. Astăzi, slavă Domnului, avem și noi multe feluri de școli, în cari își poate face cineva o carieră cinstită. Nenorocirea noastră nu stă în lipsa de școli, ci în lipsa de tragere de inimă spre o muncă serioasă. In școlile primare, în gimnazii și licee, pe urmă la universități, sunt numeroși tinerii, cari muncind serios, caută să-și câștige diplome, cu cari intră în funcțiuni, în cari pot produce ceva de folos pentru ei și pentru țară. In spre meșteșuguri puțini au tragere de inimă. Nevoia silește pe mulți să se îndrepte acum și spre meserii. Școlile din cari ies însă funcționarii sunt ticsite de elevi. Dacă profesori cer seriozitate de muncă, apoi caută mulți elevi prin alte mijloace decât munca cinstită, să-i facă să le dea note. Îi milogesc părinții, rudele, prietenii și cunoscuții ca să le de note de trecere. Unde nu pot cu milogiala, întrebuințează amenințarea și la urmă profesorul disgustat, le dă drumul să vadă, ce vor face acești vânători de note, în viață. Dar viața e grea și fără de muncă serioasă nu poți trăi. Ce fac în viață cei ce n'au muncit serios în școală? Caută și aici traiul ușor, dar nu merge. Se aruncă în întreprinderi, pe cari nu le pricep; în slujbe caută profituri fără muncă și toate acestea nu le asigură traiul. Nici ploconelile, nici pârâturile pe lângă oameni influenți, la cari recurg, pentru a trăi fără muncă, nu le asigură pentru multă vreme traiul.

Dacă țara noastră ar fi mare, ar puteà trăì de azi pe mâne și, pentru scurt timp, acești ocolitori ai muncei cinstite. Țara noastră însă e mică și e nevoie ca toți, fie slujbași, meseriași sau agricultori, să muncească serios pentru câștigarea pânei zilnice.

La Germani, poetul Fallersleben a făcut o frumoasă poezie despre muncă și carieră. Germania e țară mare și cu toate acestea acolo toți muncesc, bine știind că fără muncă n'are nimeni dreptul la viață. Aș dorì ca și noi, atât în școli, cât și la meserii și la agricultură să ne luăm după harnicul, seriosul și cinstitul popor German. Să facem ceeace fac bine alții și să fugim de relele viții, chiar dacă cu acestea se mândrește vr'un popor vecin. Acum să vedem ce gândește Fallersleben despre muncă și carieră.

In drăgălașe versuri ne arată următoarele:

1. Munca e ceva plăcut și pentru asta suntem înzestrați cu puteri. În viață nu se plâng de rele muncitorii harnici, numai pe trândavi îi vom auzì văicărându-se.

2. Munca e soarta omului. Fără de muncă nu poate ajunge nimeni mare pe pământ. Dacă nimic nu trândăvește în natură, de ce să nu muncească omul, căci numai atunci trăește cu adevărat?

3. Prin muncă și strădanie ne câștigăm și traiul zilnic și cinste. E drept că muncitorul îmbătrânește mai repede, totuși fiecăruia îi e drag de el; pe leneși nu-i iubește nimeni, căci, cu adevărat aceștia fură vremea cea scumpă.

4. Munca face pe oameni vioi și îi răsplătește cu câștig și le dă și sănătate.

In fața acestora, poetul strigă, cine să mai stea la îndoială să nu-și închine cu plăcere toată viața muncii serioase și lui Dumnezeu?

In fața acestor adevăruri, spun și eu, să nu mai stăm la îndoială, mai ales cei ce umblăm prin școli, și să căutăm a avea ca ideal și aici, ca și în viață: munca serioasă și cinstită, pentru ridicarea neamului nostru.

P. Svințiu.

27 AUGUST

În ziua botezului de sânge al armatei române

Bateria noastră a doua, ascunsă în vii pe dealul de deasupra Griviței, deschidea spre întăriturile dușmanilor treizeci și șase de guri de oțel.

După o zi de frământări în ploaia de foc și de schijă, după neîntrerupta durere de tunete sub norii deși de fum, cari acopereau taberile, flăcăii noștri trudiți deabia putuseră să aţipească câte o parte din noapte. Se rânduiseră la lucru, se rânduiseră la tunuri; și când în restimpuri mari lumina salvelor isbucnea ca o pânză de fulger, ei răsăreau negrii o clipă, isvorând par'că din întunecime, drepți și neînduplecați. Apoi în șanțuri, îndărătul coamelor netezi de pământ, în tăcerile adânci, cari urmau, tunarii vorbiau despre spânatecii lor ofițeraşi svârliți în țărână de sburăturile de schijă, așa de buni în vremurile de pace și așa de înflăcărați și de încruntați în viforul care venise. Pomeniau și de frații fulgerați, — oameni cumpăniți și la bine și la nevoi, și cu răbdare pe care nici sângele gâlgâind în răni adânci n'o înfrângea. Și unii și alții zăceau acuma îndărăt la ambulanțe.

După noaptea aceea, venì dimineața c'o liniște mare. Și'n liniște la șase ceasuri, de odată ca din senin se deslănțui uraganul de fum și de foc din trei sute cincizeci de mașini. Fierberea clocotitoare, — deasupra muncelelor și văilor, nourii albi ca vata și învălmășiți, prin cari se strecurau șuerăturile și bâzâirile fioroase ale ghiulelelor, umpleau cerul și pământul de o mare furtună de jale.

Și'n vremea asta, valurile întunecoase ale infanteriei se încovoiau îndărăt prin zdruncinăturile pământului, în vecinătatea bateriilor. Batalioanele gata de luptă ședeau rânduite, tăcute, pe când văzduhul se cutremura. Și'n inimile tuturor stăruia par'că un ghimpe, — așteptarea. Trecuse o zi și nu se întâmplase nimic, dar fiecare clipă viitoare putea aduce ca un fulger ordinul, ș'odată cu el botezul de sânge.

*

Aproape de liniile dușmanilor, spre Grivița, santinelele ascunse în tufișuri și'n gropi stăpâniau cu ochii mișcările tabiilor și-n dosul acestui lanț ș'al pâlcurilor posturilor mici și gărzilor mari, divizia întreagă în două linii adânci își scânteia marile șiraguri de baionete.

Mai departe pe podișul din dreapta șoselei, care venea dela Bulgăreni, trăsurile de ambulanță își fâlfâiau pânzele cu cruce roșie. Pataștele, legănate în pasul regulat al sanitarilor, pe mică pe ceas ieșeau din văi aducând spre doctorii cu chipiuri roșii trupuri zdrobite de tunuri.

Și era în bateria din vii o frământare cumplită. Dinspre tabia Abdul-Cherim, din redanul (fortificație) scurmat în coastele ei, numai dela o mie de pași depărtare de noi, venia un foc iute de pușți, care isbea din plin șirurile servanților. Ofițerii strigau și dădeau ordine multe cu glas tare, soldații se învârteau mânioși în jurul tunurilor, dar descoperiți fiind din partea aceea, cădeau unul după altul, după fiecare izbucnire a focurilor, care tresăreau în văzduh, ca niște pârăituri de vreascuri.

Era o mânie ș'un năcaz de-și scuipau flăcăii sufletul. Cu toate acestea lucrau în urgia și'n fumăria aceea, — și tunurile îndopate zvârliau par'că cu desperare ghiulelele înspre furnicarele păgânilor. Și zburau țipând și cădeau bine și câte un murmur de mângâiere trecea prin rânduri.

Intr'un târziu veni ordinul să se tragă tunurile în rezervă,— și acolo la adăpost, îi găsi domnitorul — și generalul raportă cum stau lucrurile.

Atunci un călăreț, un ofițer porni din baterie, în goana calului îndărăt c'o veste grabnică. Fugarul storăia în galop aprins și trecù ca o săgeată prin râpi, prin rovine, — până ce se arătară întunecoasele și tăcutele valuri ale dorobănțimei.

Companiile erau gata. Soldații așezați la pământ, păstrând rânduială însă, așteptau. Ici colea, grămezi mici vorbeau cu glasuri încete. Cei mai mulți însă tăceau duși pe gânduri. Ofițerii batalioanelor sfătuiau strânși în roate dese, ori se mișcau agale printre zidurile plutoanelor. Erà o pânză întinsă și în-

tunecoasă de căciuli mari cu pene pestrițe și de chipiuri de infanterie, în care roșul și albastrul însemnau cărări de flori.

Călărețul venia în goană. Prin rândurile flăcăilor alergă un fior, o șoaptă petrecută în grabă dela om la om. Ofițerii se întoarseră toți spre partea de unde venia vestea, unii porniră nerăbdători și se înșirară pe margine.

Ștafeta se oprì scurt în fața statului major al diviziei, descălecă și înmânà plicul. In clipa următoare, toată lumea erà în picioare și știa, simțea despre ce-i vorba.

In jurul celui ce venise, se strângeau unii din ofițeri. Gălăgiosul căpitan Corban dela al treisprezecelea regiment de căciulari și iubiții săi băeți, locotenentul Avram și sublocotenenții Călinescu și Sava, îl strânseră între piepturi și-l luară din scurt.

Corban îl întrebà:

«Ce fac Turcii, dragă?»

Ofițerul de ordonanță, bunduc, mustățile răsucite ca coada rățoiului și ochii negrii fulgerători, răsufla repede, nu știa ce să răspundă.

«Ostenit băiatul!» rosti cu glas gros și cu convingere căpitanul-Corban. «Să-i dăm niticà flacără.»—Și-i întinse bidonul (vas de băut) — «Ceva rom băiete, rusesc, tare, de-ți crapă măseaua! Trage un gât și te desmorțește!»

— Nu, — mulțumesc! răspunse bunducul, mi-e cald de nu mai pot. Am alergat ca un nebun.

— Nu vrai? strigà căpitanul. Bravo dragă! de ce nu spui?— Și se întoarse spre «băieții» lui: Nici vouă nu vă place? ha?

— Ba mie-mi place, răspunse locotenentul Avram zâmbind larg și legănându-se ca o rață.

Li plăcea romul și sublocotenenților Călinescu și Sava, băeți subțiri, de-abia eșiți din școală, s'acum plini de admirație către mustăciosul și negrul căpitan Corban. Inghițiră tuspatru câte un gât zdravăn din băutura arzătoare, apoi în îmbulzeala din ce în ce mai deasă a ofițerilor, începură să descoasă pe cel venit.

Artileristul își ștergea sudoarea, își deschidea la gât tunica, pe când toți îl trăgeau care din cotro. Apoi începù să spuie

despre redanul, care ne fulgera bateria din viile de deasupra Griviței, dela o depărtare de o mie de pași numai. Băieții, tu narii, se luptau strașnic, dar ce folos! păgânii îi luau ca din oală. — Acu nu mai era de chip, trebuia să între în foc infanteria, să puie pe necredincioși pe goană.

«Ei și ce?» strigă cu glas mare căpitan Corban, «crezi că n'o să-i luăm la goană? Tetea Corban să trăiască și o să vedeți voi și minunea asta! Eu cu băeții mei, mă! ca niște lei! Să fiu al dracului, în frigare o să-i luăm! Ce zici Avrame?»

— Cu tetea mergem și'n iad! răspunse Avram, răsucindușî cu stânga mustața și cu dreapta întinzându-i bidonul gol.

Și 'n svoana din ce în ce mai mare a batalioanelor prin care trecea un freamăt surd, zbucni ca un fulger și ordinul. Ordonanța încălecă iar, și se pornì înapoi spre baterii în goană, iar ofițerii își înălțară capetele și cu glasuri scurte, cu piepturile înfiorate zvârliră spre compănii comandele, pe când șiragurile de cușme și de baionete se tălăzuiau în undoiri negre și în fulgerări orbitoare.

In frunte, în foc trebuia să intre două batalioane din al treisprezecelea regiment de căciulari și unul din al cincelea de infanterie.

Grăbit, ars par'că de un foc lăuntric, se frământă Tetea, rânduindu-și compania, iar în juru-i cei doi sublocotenenți nu-și mai găsiau loc.

Căpitanul, înalt și spătos Român, erà renumit în întreaga divizie: bea țeapăn și erà în stare să mănânce la șapte mese. In marșuri mai ales la fiecare haltă gâlgâia un gât de rom și trăgea în dinți ori un picior de gâscă, ori o halcă de friptură rece. Ear la popasuri mari când se repezea, par'că dădea foametea. — Și avea o inimă bună, cum nu prea se găsește, rar se întâmplà să buzdugănească un căprar ori un soldat. Chiar din pricina inimii se muia așa de curând și prindea să cânte cu glas puternic și de dulceață, cu un tremur de duioșie și de durere, de rămânea o lume încremenită ascultându-l. In clipele

acelea îi zbura gândul înapoi la căsuța lui din Sărăria, în Iașul vechiu, unde-l aștepta cocoana Catrina, căpităneasa, soția sa.

Locotenentul Avram cel care se simțea foarte mândru de mustața-i neagră, era fecior de răzăș vechiu, erà un omuleț plin de draci, care din glume și din cântece comedioase se putea luà la întrecere chiar cu căpitanul.

Călinescu erà un băiat bun, sfios ca o fată mare. Se pudra, se ungea cu pomezi și cu cosmeticuri. Celălalt sublocotenent Sava erà un înfocat Volterian. La orice împrejurare, te pocnia cu o anecdotă despre marele scriitor și pentru toți camarazii lui aveà un ușor dispreț, o ușoară răsfângere de buze când vorbia despre ei. Nimeni în admirația către căpitanul Corban se potrivea cu Călinescu.

Toți patru acuma stăteau gata între oamenii lor. După toate socotelile și ei cu flăcăii trebuiau să intre în rândul întâi al asaltului și o căldură mare le umplea piepturile. Căciularii vorbeau puțin, unii își strângeau pe ei curelele, apoi își făceau cruce. Alții vorbeau în șoaptă cu tovarășii și rămâneau după aceea pe gânduri, cu fețele visătoare. Iar când suflarea din urmă, comanda plecărei, trecù prin inimi se întinse tăcere adâncă. Și de-odată se mișcară valurile întunecoase, — porniră flăcăii noștrii spre botezul de sânge.

Căpitanul Corban erà aprins tare: din când în când duceà bidonul la gură, sorbea lung, apoi îl întindea spre locotenentul Avram. Îl întindea, ofta adânc, și cu ochii plini de lacrămi îi vorbiă despre căpităneasa lui, rămasă în deal la Sărărie.

— Măi Avrame măi, acuși intrăm în șanțuri la păgâni și Dumnezeu știe! rămâne Catinca fără mine! Măi Avrame, băiete, să nu uiți, și să te duci să-i spui, că m'am gândit întâiu la dânsa și m'am dus pe urmă la moarte!

— Taci, domnule căpitan! răspunse locotenentul. O să vezi că diseară o să-i tragem flăcări de bidon la adăpost în șanțuri.

— Cine știe! da mie mi-e jale de căpităneasă bre! — Apoi se întoarse spre companie: viu, băeți! să luați seamă, și cu ochii la mine! Unde-i Sava?

— Aici, domnule căpitan, cu băeții...

— Ce-ți mai face filosoful cel franțuz?

— Dă-l încolo. Acu-i altă daraveră!

— Hei bre, acù rămân toate prostiile în urmă și să trezește omul cu inima curată.

Șirurile de căciulari, cot la cot, înaintau repede în tăcere. Glasul înăbușit al căpitanului, glasurile sublocotenenților și sergenților-majori le răsunau la urechi ca din depărtări, aproape nedeslușite, și ochii cercetau zările, unde rotocoalele dese și albe de fum se înălțau. Tunurile pocneau surd într'o duruire adâncă. Acolo erà foc și fum, erà cuibul morții. Și batalioanele se strecurau într'acolo, suind și coborând spinări ușoare de dealuri.

Când compăniile din linia întâia — acele cari făceau avantposturile în apropierea liniei tunurilor — se desfășurară și porniră în grabă la atac, — focul dușmanului, oprit par'că o clipă ca după o surprindere, de odată se înteți într'o isbucnire repede, într'o furtună nebună. Susținerile noastre svâcniră dindărăt în isbire mânioasă, se săltară par'că la lumină — și pe toată întinderea porniră a țîșni valurile albe și a pocni împușcături.

Bateriile trăsneau în toate părțile, și sunetele de ghiulele vîjeiau prin fumegarea deasă, gloanțele bâzâiau rătăcind, — și companiile desfășurate porniră mai repede, mai repede. Pâlcuri se opreau, dădeau drumul la stoluri de plumbi, porneau înainte. În mersul vioiu unii se opriau, prăvăleau capul pe spate, dădeau drumul armei și se lăsau la pământ, alții se prăbușiau dintr'odată cu fața în jos. Săbiile fulgerau înălțându-se, glasuri se ridicau trecând peste șiraguri grăbite. Moșiroiul turcesc înălța nouri deși în care pârâiau împușcăturile neîntrerupt, spre el treceau întinsele linii înfierbântate, șiruri de dorobanți cu căciuli mari, baionetele scăpărau mii de fulgere amenințătoare. Odată cu plumbii turcești, prinseră a curge din tunurile redutelor volburi de foc rupându-se din șuvoaie de

șrapnele, care plesneau în văzduh, în rânduri, scurmau pământul, svârlind țărână amestecată cu sânge.

Compania lui Corban mergea grăbită. Locotenentul Avram își uitase mustățile, pășea galben, cu fălcile încleștate, își ștergea cu batista udă sudoarea de pe frunte, strângea nervos sabia, înălțând-o și striga cu un glas care de răgușeală și turbare se prefăcuse aproape în șuer. În juru-i, înainte, dindărăt dorobanții se repezeau tăcuți, c'o dungă de întuneric sub cușmele mari.

Redanul, aproape acum, își vărsa grozavele unde de foc, părea mai mare, fioros, un cuib de moarte, în sgomotele de tartar. — Și de-odată isbucni strigarea vijelioasă a cornurilor: atacul! Și, ca isbite de suflarea unui orcan, tresăriră companiile, se plecară și porniră într'o rostogolire uriașă. Veniau șiraguri după șiraguri dese de flăcăi, cu buhoasele căciuli în piept, cu baionetele lăsate, licărind ca o apă de fulgere.

Căpitanul Corban urlà:

«Dați greu, băieți!» Își îndesà chipiul cu stânga, pălindu-l de sus în jos cu revolverul și ridică drept d'asupra capului sabia.

«Nu vă lăsați, bre!», și cu compania strânsă se asvârlì la capătul drept al șanțului. Dincolo spre mijlocul întăriturii, duduia compania a patra, cu a doua după dânsa, cu drapelul aplecat, scânteind din pajură și fâlfâind în repezeala care-l mâna. Altă companie se îndesa în partea cealaltă, stângă, a redanului.

Și dincoace în învălmășeala care-l luase șuvoiu înainte, căpitanul iar urlà:

«Greu flăcăi! — Măăă! întoarce pușca și trage cu stratul, ghiogarule, ca pe malul Jijiei, măăă!»

Și-ntr'adevăr erà greu altfel! Șirurile dese de baionete se încurcau. Turcii țineau bine, într'un zid de oțel. Odată prinseră a răcnì căciularii, se înălțară straturile și căzură grele ca niște stânci, pârâind în baionete și-n țeste omenești.

«Inc'odată haidăilor!» răcnì căpitanul, îndesându-și iar chipiul cu revolverul.

Şi înc'odată se înălțară ghioagele cumplite și svâcniră flăcăii în îngrămădirea dușmanilor, și într'o rotire fierbinte prăvăliseră șiraguri întregi. Ofițerii cu fesuri strigau cu ochi măriți de încremenire : pentru întâia oară vedeau armată cu căciuli sfărâmând capetele și baionetele cu stratul armei. Şiraguri după șiraguri de păgâni dădeau înapoi. Căciularii suiau sus pușt'le, împungeau întâiu la dreapta și la stânga cu baineta, făcându-și loc, apoi trăsneau pe cei dinainte cu ghioaga. Şi lucrurile mergeau așa de repede, par că săreau scântei din toate părțile.

«Zi-i măăă!» urlà iar căpitanul.

Şi flăcăii ziceau în șiruri dese ca cu îmblăciile. Trăsneau, răcneau, se prăvăleau înălțându-se ca niște uriași în vârfurile picioarelor. Se prăvăleau pe coasta dreaptă și roteau pușca din stânga și unde ajungeau sfărâmau.

«Așa taică, așa!» strigă căpitanul. Iar locotenentul Avram umblà ca o fantasmă, îndesându-se printre dorobanți. Erà alb ca varul la obraz, cu buzele strânse, cu fălcile încleștate, cu ochii mari arzători. Își ridica din când în când revolverul și bufnea în pâlcurile păgâne, apoi umflat par-că de o căldură cumplită, ridica brațele, i se lărgeau ochii, căsca gura și iar se repezea. Sublocotenenții țipau ascuțit, înflăcărați, eșiți din minți, vânturându-și brațele ca niște moriști de vânt. Se avântau printre căciulari, la isbucnirile groase ale căpitanului urlau și ei, negrii de colb și de iarbă de pușcă, cu ochii plini de lacrimi.

Şi ca 'ntr'o furtună iute, căciularii bătură rândurile dese ale păgânilor și le svârliră îndărăt. Alții pătrundeau prin celălalt capăt, alții săreau în șanț prin față, și păgânii sdrobiți, călcați în picioare, fugeau îngroziți de năvala cușmelor. Îndată după retragerea dușmanilor, începù din nou a curge din întăriturile celelalte ale lor, asupra noastră, râul de foc și de schijă cu o mânie, cu o desperare neînchipuită.

«Degeaba, degeaba!» gemù căpitanul Corban, «v'ați dus dracului! nu ne luați voi înapoi vizuina cât e cucul!» Şi că-

ciularii scoteau lopețile dela cingătoare și începeau a întoarce parapetul spre dușman. Tunurile noastre în ploaia de foc veniră duruind, se înălțară pe movila de-alături, servanții prinseră a furnica cu grabă, ofițerii răcneau vânturând săbiile, un trăsnet, două, mai multe, repezi, unul după altul.

«Uraaa!» țipă sublocotenentul Călinescu. Se răsucì și se sbătù peste Sava, îl cuprinse de după cap și începù să-l sărute. «Uraaa! ai noștri. ai noștri, iubitule!» și-i curgeau lacrimile de bucurie. Dar o sburătură îl ajunse și-l muià din mijloc. El tot striga, cu lacrămile șiroind pe față, întinzându-se pe spete. Iar Sava uitase de filosofia franțuzească și se pleca asupra rănitului, cu chipiul pe ceafă, cu glasul răgușit:

«Nu-i nimica, dragă, o leacă de sânge...» Își desfăcù iute tunica. trase din cămașe repede o fășie și descheie și pe căzut, ca să-i lege brațul.

Tunurile duruiau pe movilă, dorobanții lucrase în furtuna de gloanțe, la parapet. Iar căpitanul Corban își scoase bidonul și-l întinse lui Avram:

«Trage un gât măi băiete! După așa nuntă face, — să fiu al drăculuì dăcă nu face...»

Avram par-că erà un cocoș cu cobe. Căsca pliscul și nu putea scoate nici un sunet. Sta galben cu ochii căscați, plini de un foc mare, de o bucurie sălbatică.

«Să trăiască căpităneasa!» strigă căpitanul, ducând bidonul la gură. Și tunurile noastre bubuiau cu mânie și dorobanții dădeau la o parte morții, se grămădeau gâfâind și rosgoliau brazde mari la marginea șanțului spre dușman, înainte.

MIHAIL SADOVEANU.

De multe ori este mai mare virtute a suporta norocirea, decât nenorocirea.

ELIAS HOWE

DESCOPERITORUL MAȘINEI DE CUSUT

Dinaintea unei case mici, într'una din stradele cele mai înguste ale orașului Boston, stetea odinioară un bărbat și priveà țintă prin fereastră și cu cea mai mare încordare în mijlocul casei.

Ce era de văzut acolo?

Nimic mai mult, decât războiul unui muncitor sărac, iar dinaintea războiului să vedeà meșterul harnic, cum țesea mișcând bărbătește suveica dintr'o parte în cealaltă.

Oare omul de pe stradă n'a mai văzut în viața lui nici un țesător lucrând, de să uită astăzi la el ca la o minune, urmărind cu atâta luare aminte toate mișcările muncitorului harnic? Mai că ai fi ispitit să crezi una ca asta... și totuși poate că erà la mijloc și o altă cauză; pentru că vedeai de pe fața omului nostru, că sufletul lui este muncit de gânduri mai serioase, că-și frământă creierii și se cugeta adânc.

«Suveica», murmură el încet, «îmi dă mult de gândit. Dacă cu ajutorul unui ac s'ar puteà pune astfel în mișcare, ca la fiecare trecere dintr'o parte în cealaltă să se facă o sucitură, atunci ar trebui să meargă, atunci ar fi bine».

Și iară privì multă vreme la suveica războiului, gândindu-se în tăcere.

«Am aflat acum!» strigă el de-odată cu glas ridicat și plecă ca din pușcă de-a lungul străzii, ca și când i s'ar fi aprins capul.

«Am aflat, am aflat!» murmură el neîntrerupt, mergând înainte.

«Dar ce ai aflat omule?» îl întrebă un cunoscut, care venea cu un prieten pe drum și-l auzise vorbind.

«Am aflat, lasă-mă nu mă turbura!» — răspunse cel grăbit și alergă mai departe.

«Acestuia mi se pare că-i lipsește o doagă. Cine e nebunul acesta?» întrebă prietenul pe tovarășul său.

«Numele lui este *Elias Howe*», povestì acesta, «este fiul

unui morar sărac din Spencer, în Massachusetts. S'a născut la 10 Iulie 1819 și a crescut în împrejurări foarte sărăcăcioase și apăsătoare. Incă ca copilaș de 6 ani a trebuit să lucreze la toate, la câte îl puneà tatăl său. Cu toate că era așa de tânăr, dovedea la orice lucru, la care era pus, cumințenie și îndemânare. Mai târziu se înțelege la ori ce lucru, era la locul său. Ce s'ar fi putut alege din omul acesta, dacă n'ar fi cam pe jumătate smintit! Păcat, păcat!»

«Dar ce meșteșug are?» întrebă celălalt.

«Este mecanic. Cu familia trăește însă în cea mai mare sărăcie», fu răspunsul.

«Ei, eu aș crede, că un mecanic, care a învățat ceva n'ar fi silit cu ai săi să moară de foame în țara noastră».

«Ai dreptate. Cu Howe însă este un lucru foarte ciudat. El și-a pus în cap, ca în câțiva ani să ajungă milionar, și încă cu ajutorul unei invențiuni... cu care până astăzi, se 'nțelege, n'a scos'o la nici un căpătâiu».

«Prin o invențiune? și care anume?»

«Prin o mașină de cusut. Howe își bate capul să inventeze o mașină, care să îndeplinească o mare parte din lucrul croitorului. Mașina aceasta, după socoteala lui, ar trebuì să lucreze la zi cel puțin atâta, cât pot lucra patru-cinci calfe harnice. De mult, foarte de mult numai la mașina asta îi stă gândul, și prin asta își năpustește meseria. Din cauza aceasta starea lui materială e atât de sdruncinată, încât biata lui familie duce lipsurile cele mai mari, pentrucă tot banul, pe care pune mâna, îl folosește pentru lucruri, cari le întrebuințează la cercetările sale. Și într'adevăr trebuie să se mire omul, cu câtă răbdare își urmărește el ținta. Habar n'are de cicăliturile și bătăile de joc, pe cari le aude din toate părțile, și oricât îl mustră soția, nu-l scoate nimeni din planurile lui. El crede și e în stare să jure, că va inventa mașina și să va îmbogăți ca și alții. De sigur, că nu va ajunge însă nimic».

«Dar cum și când a venit smintitul acesta la ideia să inventeze o mașină de cusút?»

«Asta-i cam de mult, pentrucă ideia aceasta și-a băgat'o în cap, încă de pe când erà ucenic la *Davis*, cel dântâi și mai dibaciu mecanic din orașul nostru. Intr'una din zile, pe când Elias lucrà cu stăpânul său la un ochian mare, îi vizită un alt maiestru, un optician, care să chinuià de mai mult, timp cum ar puteà să iscodească o mașină, care să împletească rețelele pescarilor ? Ca și altădată, voià să se sfătuiască în această privință cu bătrânul și iscusitul Davis. «Ei, nu-ți mai chinui creerii cu nebunia asta» — îi zise prietinul, ceva cam supărat. Dacă vreai cu tot dinadinsul să descoperi ceva, atunci vezi și descopere o mașină de cusut și în scurtă vreme ai să te faci omul cel mai bogat».

«Howe, auzind cuvintele acestea nu le-a putut uità nici odată. Cu ele să culcà, cu ele se sculà și de atunci, nu i-au eșit niciodată greurușii din cap. Nu se mai gândeà la nimica, în capul lui îi fierbià numai de mașina de cusut. Visà despre ea cu ochii deschiși, îi auzià durăitul, vedeà lucrurile gata cusute, cari îl uimeau, dar vedea totodată și gălbiorii, cum îi chindiseau punga. Cu toate acestea, invențiunea — ca'n palmă. Ți-ar venì să râzi, dacă urmările ideii fixe ale acestui om, lacom de dorul de a inventa, nu te-ar face să-ți fie milă de sărmana lui familie».

Așa vorbiau cei doi împreună.

Intr'aceea Howe alerga pe stradă înainte. Nu privea nici în dreapta, nici în stânga. Ar fi fost în stare să treacă peste copilul său fără să-l recunoască, așa de nebunește mergea «De aici înainte s'a sfârșit cu sărăcia!» îi șoptea cineva necurmat din adâncul inimei.

Năvăli într'o fierărie. Scoase din buzunar cei din urmă bani... astăzi, pentru întâia dată, vesel, ca să-și cumpere din nou fier, sârmă ș. a.

Ajuns acasă, soția îl întâmpinà iarăș cu mustrări.

«Intr'adevăr Elias, cu tine numai e de trăit!» îi zise nevasta supărată. «Ceasuri întregi bați stradele, ori stai, te frământi și te gândești la nebunii fără să-ți mai aduci aminte de

datorințele tale către familie. Unde o s'ajungem? De tine își vor bate joc și copiii, iar săracii tăi copilași vor ajunge la ușile oamenilor!»

«Ori... milionari!»—o întrerupse Elias. «Tăcere, nevastă... tăcere... după ce am căutat și am umblat atâta, am aflat în urmă... s'a schimbat în lumină; de astăzi vor înceta toate năcazurile! Dar lasă-mă, nu mă turbură în gândurile mele. Acum ori niciodată am să ajung la ținta mea!»

Zicând acestea, alergă în odaia lui de lucru, o mică și îngustă cameră, în podul casei, cum sunt pe la orașe.

«Dumnezeule! aibi îndurare, e nebun!», să tânguia femeia, rupându-și mânile.

Elias Howe însă nu erà de loc nebun, din contră erà așa de limpede la minte, cum a fost în toată viața lui. Cu un zel de negrăit se apucă acuma de desăvârșirea ideii sale. Asta firește n'a mers așa de iute, pentrucă mașina, care i se mișcà înaintea ochilor, erà foarte complicată.

Unele lucrări începute nu se puteau continuà, altele trebuiau date la oparte, trebuia să înceapă din nou și adesea iarà să le adune. De multe ori, când nu reușià cu ceva, săreà de pe scaun, își răzima fruntea înfierbântată de geamurile unicei ferestruice din odăiță și priveà îngândurat cu ochi spre cer. Și de odată cu un strigăt vesel, dând a înțelege că i-a venit o idee bună, alearga iarăși la masa de lucru.

Așa se gândì și lucrà multă, multă vreme. In sfârșit, în anul 1844, mașina erà gata și desăvârșită. Rotițele se îmbucau tocmai pe tocmai una într'alta și acul, cea mai importantă parte a întregului, umblà ușor și sigur. Dar lucrarea nu erà încà încercată. Se va putea oare coase ceva, nu însă numai iute, dar și bine și trainic? Cu mânà tremurătoare puse Elias cel dintâiu fir de ață în mașinà, cu mâna tremurătoare ținù o bucată de postav sub ac. Rotilele începură să durăiască, mai întâi încet, apoi iute și tot mai iute, încât abia puteai zări acul, până fù gata cusătura. Sosise clipa hotărâtoare. Elias cercetà lucrarea cu ochi scânteietori și un strigăt de bucurie

negrăită isbucni din pieptul lui — cusătura eră bună și solidă, nu i se puteà băga nici o vină. Multele griji și osteneli, în sfârșit totuși au fost încoronate de izbândă.

Elias chiemă îndată la sine pe nevastă-sa. O strânse în brațe și lăcrămi udară fața lui palidă de bucurie și de munca cea îndelungată și obositoare.

«Acum vom scăpa de toate grijile! Vino și vezi ce am lucrat».

Sărmana femeie plânse și ea, dar nu de bucurie. Ea credea la sigur, că bărbatul ei este nebun și nu se mai poate lecui.

Mai mult ca de un an își băteau capul meseriași și industriași, cum s'ar putea, la cusături simple, înlocui acul cu un aparat, prin ajutorul căruia lucrarea aceasta s'ar săvârși mai ușor, mai iute și mai ieftin. Inceputuri pentru ajungerea scopului acestuia s'au făcut în Anglia cu trei-patru decenii mai, nainte, ele au rămas însă totdeauna fără nici o însemnătate practică.

Nu-i mirare dară, dacă doamna Howe n'a așteptat nimic bun de la lucrarea bărbatului ei, ba din contră o ținea de fapta unui nebun.

După ce însă Howe a dus pe soția sa la mașina cea mică după ce puse mașina în mișcare și acul începu să joace vesel în sus și în jos, după ce apoi cu o căutătură învingătoare arătă nevestei înmărmurite cusătura frumos lucrată cu iuțeala gândului, atunci începu și ea să plângă, dar acum ca omul, căruia i-ar sări inima de bucurie.

«Asta, totuși, n'aș fi crezut'o nici odată!» strigă doamna Howe și privea la bărbatul ei cu o căutătură, care părea a zice: iartă-mă Elias, ți-am făcut mare nedreptate!»

Și mult au stat amândoi împreună și făceau la planuri pentru viitor, care li se arăta acuma în culorile cele mai frumoase și mai strălucitoare.

«Cel dintâi lucru acum este—zise Howe,—să fac descoperirea cunoscută și să arăt folosul ei».

(Va urma). N. PETRA-PETRESCU.

PROBLEME DE DESLEGAT

Problemă. Un om s'a dus la târg să cumpere 100 de animale, între care să fie viţei, curcani şi găini, costând viţelul 10 lei, curcanul 5 lei, iar găina 0, 50 bani. Câţi viţei, curcani, şi găini a cumpărat el, ca pentru 100 lei să aibe 100 animale.

Ion C. Dinu.

JOC GEOGRAFIC

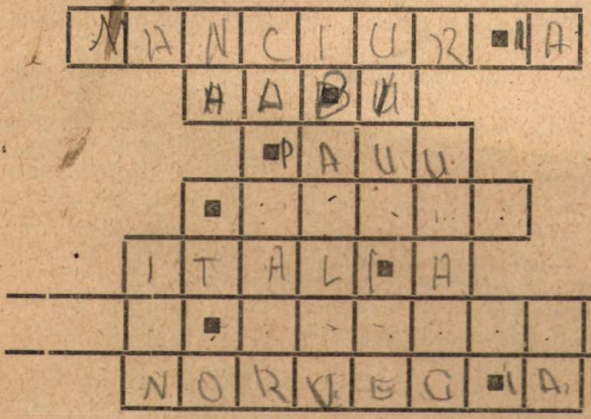

Literile punctate dau un şir de munţi.

Cuvintele să se facă din silabele următoare: a, al ba, el, ger, i, keş, li, ma, nă, ni, nu, pi, rin, să, se, ta, tan, tur, ud, ve.

Gavril Precup.

ARITMOGRIF

15 4 7 14 16 6 16 16 9	Staţiune de băi în Ardeal.
8 3 13 5 20 6 19 11 15 16	Loc sfânt
19 12 15 8	Vorbă ce se folos. la repet. cuvintelor
13 17 16 14 6 15 16	Un fenomen prod. de învirtirea păm.
15 13 2 4 16 13 12	O ţară insulară din Europa.
20 5 9 15 4 15 4 15	Niste sate în Ardeal.
9 16 11 9 17 10	Oraş în Rusia.
18 12 11 15 16	Nume bărbătesc.

Iniţialele de sus în jos dau numele unui poet român, finalele tot de sus în jos: titlul unei poesii scrise de acest poet.

Nicolae-Albescu.

DEZLEGĂRI

Problema de la pag. 478 (greşit 470) este: 16+16=32+8=40.

Au deslegat din *Bucureşti*: Maria M. Moisescu.—Institutul Sf. Maria. N. Albescu, liceul Matei Basarab. I. Aprihăneanu. Mihail A. Popescu. *Câmpulung*: Aurel Velculescu. *Craiova:* Anton C. Brăiloiu. *Crasna:* (Gorj): Virginia P. Pănoiu. *Goicea.* Filip Popescu. *Năsăud* (Transilvania): Octaviu Moisil. *Pătrăuţi* (pe Suceava, în Bucovina): Elvira Morariu. *Păşcani:* Ion Stern. *Rebrişoara* (Transilvania): Gavril Precup. *Turnu-Severin:* Barbu Sergescu. *Valea-Ungureni:* Şt. Alexandrescu.

Problema de la pag. 479 (nu 471). A vîndut 60 ouă.

Nici o deslegare bună.

Jocul geografic de la pag. *479* (nu 471) este: *Africa, Milan, Câmpulung Piteşti, Negoiul, Râmnic, Mehedinţi.*—Literile cu puncte groase dau; *Amicul tinerimei:*

Au deslegat bine din: *Bucureşti:* Irina şi Margareta Cichi. Maria M. Moisescu. N. Albescu. I. Aprihăneanu. G. M. Budurescu. Friederich Lucaşca. Mih. Popescu. *Câmpulung*: Aurel Velculescu. *Constanţa*: V. şi Alex. Mastero. *Craiova:* Elvira şi Atena Pascu. *Crasna* (Gorj): Virginia P. Pănoiu. *Focşani:* Alexandrina A. Oravetz. *Goicea:* Filip Popescu. *Huşi:* L. I. Berral. *Năsăud*: Octaviu Moisil. *Pătrăuţi:* Elvira Morariu, *Păşcani*: Ion Stern. *Ploeşti*: A. Rădulescu. *Rebrişoara:* Gavril Precup. *Sinaia:* K-fraţi. *Târgu-Jiu:* Ion Bontoiu. *Târgovişte*: Gr. V. Basarabescu. *Turnu-Severin:* Barbu Snrgescu. *Valea-Ungureni:* Şt. Alexandrescu. *Boureni:* N. I. Dumitraşcu-Reny.

Aritmogriful de la pag. *479* (nu 471): Suedia, Oder, Clement, Rusciuc, Antiriu. Tingire. Emanuel. Iniţialele de sus în jos dau: Socrate, finalele de jos în sus: Leuctra.

Deslegări bune de la: *Boureni:* N. I. Dumitrescu-Reny. *Bucureşti:* Irina şi Margareta Cichi. I. Aprihăneanu. *Câmpulung:* Aurel Velculescu. *Constanţa:* V. şi Alex. Mastero. *Craiova:* Anton C. Brăiloiu. *Crasna:* (Gorj): Virginia P. Pănoiu. *Focşani:* Alexandrina A. Oravetz *Goicea*: Filip Popescu. *Năsăud:* Oct. Moisil. *Sinaia*: K-fraţi. *Turnu-Severin*: Barbu Sergescu. *Valea-Ungureni:* Şt. Alexandrescu.

POŞTA REDACŢIEI

Gr. V. Basarabescu Târgovişte. Tot ca manuscrisele.

I. Stern. Paşcani. Două bune, una rea. *Blaj.* Cel ce ne-a trimis un manuscris în Iunie, să-l caute la poşta de acolo şi să ni-l trimită plătind taxa cuvenită. *La mai mulţi.* Francaţi scrisorile cum se cuvine, altminteri trebuind să plătim noi taxe înmărite, le respingem.

Cei ce nu şi-au plătit abonamentul să-l trimită numai decât. Mai sunt încă două numere de publicat în anul al V-lea, care se termină cu luna Septembrie. Anul al VI-lea începe cu 1 Octombrie viitor.

Anul al V-lea No. 23 1 Septembre 1908

Numărul 20 bani.

„MINERVA“

INSTITUT DE ARTE GRAFICE ŞI EDITURĂ

Bd. Academiei, 3 — Str. Edgar-Quinet, 4

BUCUREŞTI

CARŢI POTRIVITE PENTRU TINERIME:

Bălcescu N.: Istoria Românilor	Preţul Lei	1.50
Boureanu E.: Povestiri din copilărie . .	» »	1.50
Creangă Ion: Opere complecte	» »	1.50
Ispirescu P.: Legende şi Basme . . .	» »	1.50
Ispirescu P.: Povestirile unchiaşului sfătos	» »	1.50
Popovici Aurel: Vorbe înţelepte . . .	» »	1.50
Petrescu Petra N.: Ilie Marin	» »	1.50
Urechiă N.: În Bucegi	» »	1.50
Delatismana: 100 Basme	» »	2.50
Genlis: Povestiri morale	» »	1.50
Livescu: Nu se cuvine	» »	1.50
Mera I. T.: Din Lumea basmelor . . .	» »	3.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA“

No. 1. Istoria Populară a Românilor . . . . . à 0.15
No. 2. Istoria Populară a Românilor . . . . . à 0.15
No. 3. Istoria Populară a Românilor . . . . . à 0.15
No. 4. Cântarea României à 0.15
No. 5. Istoria Populară a Literaturii Româneşti. . à 0.15
No. 6. Revoluţia lui Tudor Vladimirescu . . . . à 0.15
No. 7. Perderea Basarabiei à 0.15
No. 8. Unirea Principatelor şi Cuza . . . . . à 0.15
No. 9. Mih. Kogălniceanu à 0.15
No. 10. Vasile Alexandri à 0.15
No. 11. Ştefan-cel-Mare . à 0.15
No. 12—13. Istoria lui Mihai Viteazul . . . . à 0.15
No. 14. Revoluţia lui Horia à 0.15
No. 15. Răpirea Bucovinei à 0.15
No. 16. Cum să ne creştem copiii . . . . . à 0.15
No. 17. Păstrarea sănătăţii à 0.15
No. 18. Ce să citim ? . . à 0.15
No. 19. Zece Maiu . . . à 0.15
No. 20. Răzb. p. Neatârn. à 0.15
No. 21. » » » à 0.15
No. 22. » » » à 0.15
No. 23. Viaţa Mitropolitului V. Costachi . . . . à 0.15
No. 24. Aritmetică . . . à 0.15
No. 25. Femeile în revoluţia din Rusia . . . . . à 0.15

N-rul 23. 1 Septembre Anul V.

REVISTA PENTRU TINERIMEA ŞCOLARA

* * * * * CULTURA * * * * *
MORALA, IUBIRE DE NEAM, ŞTIINŢA,
* * * * * MUNCA * * * * *

APARE DE 2 ORI PE LUNĂ SUB DIRECŢIA
D-lui I. MOISIL. — Bucureşti

ABONAMENTUL ANUAL:
În România . . . . . Lei 5
Afară de România . . . Coroane 5

ISAAC NEWTON

În ziua de Crăciun, din anul 1642, chiar în anul morţii lui Galilei [1]), s'a născut Isaac Newton [2]), în comitatul Lincoln, din Anglia, unde familia lui de mai bine de un secol stăpânea o moşioară. Newton, veni pe lume foarte slăbănog, în cât toţi credeau că n'are să trăiască mult. La etatea de 12 ani, mama sa îl trimese la şcoală, cu gândul ca să înveţe numai atât cât i-ar fi de trebuinţă spre a-şi administra moşioara; însă altfel gândea copilul. Chiar de-atunci el arătă mare aplecare pentru invenţiunile fizice şi mecanice. El stă în gazdă la un spiţer, anume Clarke. În odăiţa, în care stă, îşi adunase mai multe ferestrae, ciocane şi alte instrumente, potrivite cu puterile lui, pe care le mânuia cu destulă pricepere; aşa că nu eră maşină pe care să n'o poată imita. Între altele a izbutit de a fabrica un orologiu, care mergea cu ajutorul apei, precum şi o moară de vânt, înăuntrul căreia a pus un şoarece, care prin mişcările lui pornea moara şi căruia îi dase numele de morarul. S'a ocupat şi cu

[1]) Cel mai mare naturalist italian, 1564—1642.
[2]) *Newton* pronunţă Niutn.

desemnul, atât copiând cât și lucrând după natură și și-a însușit multă dibăcie; pereții odăiței lui erau acoperiți cu tot felul de desemnuri. După mai mulți ani de asemenea îndeletniciri, mama sa îl chemă acasă spre a se ocupa cu de-ale gospodăriei, socotind ea, că tânărul va fi mulțumit cu astfel de ocupație. Aproape în fiecare Sâmbătă, mama sa îl trimetea în orașul vecin spre a vinde grâu și alte produse de-ale moșioarei lor și a cumpăra de cele trebuincioase pentru casă și, fiindcă băiatul erà prea tânăr și fără esperiență, îi dà de tovarăș pe un bătrân și credincios servitor. Însă tânărul Newton, îndată ce ajungea în oraș, lăsà toată grija pe seama servitorului, iar el se închideà în odăița lui, dela spițerul la care găzduisă, și citea vre-o carte veche și rară, până la ceasul înapoerii spre casă. Alte ori nu se mai osteneà nici să meargă până în oraș, ci se oprià în drum, la umbra vre-unui copac și citeà până la înapoerea servitorului. Chiar și azi se mai vede în satul, unde s'a născut Newton, un mic ceasornic de soare desemnat pe peretele casei, unde s'a născut și a trăit el. Această dragoste și stăruință a lui pentru studiu a înfrânt voința mamei sale. Un unchiu al său îl găsì într'o zi la umbra unui copac, ocupat să rezolve o problemă de matematici înalte. Acesta stăruì atunci pe lângă mama lui Newton, ca să-l lase a-și urmà învățăturile. Până la anul 1660, el urmă la școala la care mai fusese, iar de-aci încolo fù trimis la colegiul din Cambridge, de unde începură progresele lui științifice, care l-au făcut nemuritor. Primele lui descoperiri au fost în matematici, descoperind formula, azi așa de vestită, cunoscută sub numele de «Binomul lui Newton». Peste puțin a pus temelia «Metoadei fluxiunilor,» pe care după 11 ani a inventat-o și Leibnitz,[1]) prezentând-o sub numele de calcul diferențial. Aceste descoperiri le făcuse Newton înainte de anul 1665, adică până la etatea de 23 ani.

În acest an părăsì orașul Cambridge, din cauza ciumei ce se ivise acolo, retrăgându-se la moșioara lui. Aci, pe când sta într'o zi culcat la umbra unui măr, — ce se vede încă și azi,[2]) — văzù un fruct căzând aproape de el și deci se întrebă: Care-i cauza care atrage mărul spre pământ? Pentru ce oare această putere nu s'ar întinde până și la lună și atunci ce ar trebuì mai mult, ca s'o țină în orbită? În acest chip Newton găsì faimosul sistem al «Gravitațiunei universale». Tot în acest timp a făcut mai multe experiențe asupra refrac-

[1]) Leibnitz ilustru filosof german, născut la Lipsca la 1646, mort la 1716.

[2]) Copii, luați pildă și când veți fi mari, să știți a respectà urmele mărirei strămoșești, cum respectă și păstrează Englezii lucrurile, care le aduc aminte de marele Newton!...

țiunei luminei. În anul 1666 fù însărcinat a face lecțiuni de optică la Cambridge în locul profesorului său Barrow. El n'atinsese etatea de 24 ani, când făcuse cele trei nemuritoare descoperiri: Metoada fluxiunilor, Teoria gravitațiunei universale și Descompunerea luminei.

Scrierea, în care el și-a espus descoperirile, se numește: Principiile filosofiei naturale. Timp de doi ani, cât a lucrat la această scriere, Newton erà așa de stăpânit de ideile descoperirilor lui, în cât dimineața sta dezbrăcat mai mult timp pe marginea patului; alte ori își uita să mănânce ziua întreagă! Această scriere s'a tipărit în anul 1687. Printre oamenii din timpul lui Newton abia erau trei sau patru în stare s'o înțeleagă!

Isaac Newton.

Newton s'a ocupat și cu chimia, însă o întâmplare nenorocită a făcut să se peardă rezultatele cercetărilor sale. El avea un câne, anume Diamant, care nu-l părăsia nici odată. Într'o seară Newton fù chemat până într'o odae alături de cabinetul său de lucru, iar cânele rămase aci.

Când se înapoie, găsi o lumânare răsturnată de către câne peste hârtiile de pe masă, care luaseră foc. Plin de durere la vederea flacărilor, care nimiceà rezultatul atâtor ani de muncă, Newton exclamă: «O! Diamant, Diamant!.. Tu nu pricepi greșeala ce aĭ făptuit și paguba ce mi-ai adus»!... Se zice că această întâmplare i-ar fi vătămat sănătatea.

La anul 1699 a fost numit Director al Monetăriei statului, post pe care 'l-a ocupat până la moarte. Cu toate descoperirile făcute și însărcinările date, el a rămas în totdeauna om sărac; în schimb onorurile cele mai mari înconjurau un merit așa de rar! Tot în anul 1699, a fost numit membru al Academiei de științe din Paris, In cei

zece ani din urmă ai vieții lui, Newton încetasă de a se mai ocupà de matematice. Dacă cineva voià să-l consulte asupra vr'unui punct din lucrările lui, el răspundeà modest: «Intrebați pe d-nul Moivre; dânsul știe asta mai bine decât mine»!.. Iar când amicii lui își arătau admirația pentru descoperirile lui Newton, lăudate de toată lumea, el le răspundeà: «Nu știu ce va zice lumea despre descoperirile mele; din parte-mi cred că n'am făcut decât ceeace ar face un copil, ce se joacă pe țărmul mării și găsește ici o petricică mai netedă, mai dincolo o scoică ceva mai deosebită de celelalte, pe când marele ocean al vecinicelor adevăruri se întinde nepătruns înainte-mi»!..

Newton aveà figura liniștită, iar înfățișarea sfioasă. Credința îi erà sinceră și adâncă. Când auzià pronunțându-se numele lui D-zeu, el se ridicà în sus și își descoperià capul. Sănătatea nu 'i-a fost turburată, până la vârsta de 80 ani; numai în cele din urmă 20 zile ale vieții lui suferì foarte mult; însă în momentele de liniște surideà și vorbeà cu obicinuita-i veselie. Până la adânci bătrânețe, el citeá și scrià mai multe ore pe zi!

Sâmbătă dimineața, la 17 Martie 1727, citi gazetele și se află în întregimea simțurilor; seara își perdù cunoștința și n'o mai căpătă, ca și cum facultățile lui ar fi fost ursite să dispară deodată, iar nu să se stingă încetul cu încetul. Luni la 20 Martie 1727 murì și fù îmormântat în catedrala Westminster, în mijlocul gloriilor Engliterei. Pe mormântul său, familia 'i-a ridicat un monument măreț, pe care, între altele, se citesc următoarele cuvinte: «Muritorii să se fericească că a existat un om, care a făcut atâta cinste omenirei».

(După «Les savants célèbres»). P. PĂNOIU.

CE NE ÎNVAȚA MARCILE POSTALE?

Mulți din copiii noștri se obișnuesc a face colecțiuni de mărci postale, fie din țară, fie din alte țări. Ba chiar și unii oameni în vârstă se ocupă cu plăcere cu astfel de colecționări. Mulți adună numai așa, din obicei, dar sunt în adevăr, alții cari o fac cu rost. Unii nici nu-și dau seamă de ce însemnătate pot fi micile hârtiuțe numite mărci postale.

Mai întâi, aceste iconițe, prin desemnele lor, produc asupra ochiului nostru o plăcere și totodată ne dezvoltă simțul fru-

mosului și al ordinei, mai ales dacă le înșirăm într'un album. Plăcerea noastră crește cu cât le observăm mai des și mai mult.

Dar din micile mărci putem trage multe învățăminte. O să ne mirăm îndată câte învățăminte putem câștigà prin ele din geografie și istorie, din științe, cunoașterea deosebitelor popoare, limbi felurite, felul banilor în deosebite țări ș. m. a.

Câți dintre noi vor fi auzit de numele țărilor Aitutaki, Arequipa sau de insulele Cayman? Și cu toate acestea, numele aceste sunt bine cunoscute colecționarilor de mărci. Și câte astfel de țări nu sunt de care ceilalți muritori habar n'au.

Dar nu numai de țări, ci și de orașe sau deosebite alte localități însemnate, ne câștigăm cunoștință prin mijlocul stampilei puse pe mărci. Deaceia eu adun mai bucuros mărci stampilate decât nestampilate, după cum se obicinuesc unii. Mărcile ne învață a cunoaște deosebite limbi și monetele feliuritelor țări, diferite popoare și relațiunile dintre state. Privind o marcă engleză, franceză, germană, olandeză, portugeză, spaniolă sau americană, vom ști dacă avem a face cu o țară neatârnată, cu o colonie, cu o monarhie sau republică. Ceea-ce privește mărcile coloniale, Englitera — care are cele mai multe colonii — stă în fruntea celorlalte țări. Adevărul este că și mărcile engleze sunt cele mai frumoase, cele mai felurite și pentru fiecare colonie deosebite și cu alte desemne pe dînsele, cu toate că la prima vedere au ceva comun. Cele mai multe au capul reginei Victoria sau, cele de acuma, ale regelui Eduard. Mărci cu alte desemne cu chip de cap au coloniile engleze în număr mai restrâns. Mărcile coloniale ale altor state sunt mai monotone și mai puțin frumoase ca ale Engliterei. De multe ori se folosește acelaș model pentru toate coloniile și nu se deosebesc decât prin numele coloniei.

Mărcile ne arată locul de origină, de unde pleacă. Pe când înainte vreme mărcile purtau numai capetele suveranilor, emblemele țărilor sau chiar numai anumite cifre, astăzi observăm pe multe anumite chipuri caracteristice ale țărei căreia aparțin. Unele chipuri reprezintă scene din istoria țărei, tipuri de oa-

meni însemnați și animale sau orașe, sau alte vederi din acea țară. Astfel mărcile egiptiene reprezintă, de vreo patruzeci de ani încoace, sfinxi și piramide, iar mărcile coloniei britanice Noul Sud-Wales din Australia, din anul 1850, poartă chipul capitalei Sidney. Încetul cu încetul, arta de a tipări mărcile s'a perfecționat. Foarte frumoase sunt mărcile nord-americane, făcute cu prilejul expoziției din 1898, pe cari se văd scene din timpul colonizării, mai ales ale părților indiene vestice din Statele-Unite. De asemenea foarte splendide sunt mărcile Noua-Zelandei din 1898, pe cari se văd munții admirabili ai acelui stat insular australian.

Nu avem în revista noastră atâta loc ca să descriem mărcile tuturor țărilor, dar despre unele voim să amintim câte ceva. Marca postală de 5 franci din 1894 a statului Congo din Africa are pe dînsa desemnate tipuri de indigenii acelei țări. Elefanți și cămile găsim pe mărcile africane și asiatice, asemenea lei, tigri și leoparzi. Pe mărcile din Borneo de nord și Labuan găsim tipuri de păuni, crocodili, urși, maimuțe și cerbi; de câni, pești și foce marine pe cele din Noua-Fundlandă; de lamă pe mărcile din Peru, de bisoni în Uruguay și Statele-Unite. iar de castor în Canada. Australia are de asemenea fel de fel de tipuri pe mărci, precum: de cangur, de pasărea Emu și pasărea Lira în Noul Sud-Wales; în Noua Zelanda de pasărea Kivi și Huia, în Tasmania de animalul cu cioc (ornitoring) și în Noua Caledonie de pasărea Kagu. Și tipuri de plante, mai ales de palmier, întâlnim adesea. Mărcile din regatul Tongo (din Oceanul Pacific) au tipuri de arborele de pâne și fructele acestuia. În fine, multe mărci poarta și altfel de tipuri, care ne arată fapte istorice ale deosebitelor țări. Astfel pe mărcile din 1849 ale Franței, când era republică, se vede zeița libertății, pe cele din 1852 însă se vede capul lui Napoleon, care era atunci president al republicei, în anul 1853 vedem acelaș cap al lui Napoleon al III-lea, însă ca împărat al imperiului francez, și în 1870 iarăși vedem capul zeiței libertății, deoarece Franța, în urma nenorocitului război cu Ger-

mania, devenise din nou republică. Deși mărcile Franței au suferit multe schimbări, totuși putem cunoaște că forma de guvernare cea mai îndelungată a fost mai mult republicană.

Ce privește mărcile României, cele d'intâi, moldovenești (1858), poartă bourul. După unirea principatelor române observăm bourul unit cu vulturul — marca Munteniei (1862), — la 1865 avem mărci cu chipul lui Cuza-Vodă. Dela 1866 până astăzi mărcile sunt cu chipul Regelui Carol I. La 1891, fiind jubileul de 25 ani de domnie al Regelui Carol s'a scos o frumoasă ediție jubilară. La 1903 direcția poștelor române a pus în circulație o serie frumoasă de mărci mai mari cu căruța poștei condusă de surugiul ce mână patru cai. La 1906, cu ocazia Expoziției generale române din București, în amintirea domniei de 40 ani a Regelui Carol, s'au pus în circulație cele mai frumoase mărci poștale românești. Ele erau de format mare, de două feluri: o serie pentru toate valorile cu capul Regelui și o altă serie pentru fiecare valoare cu scene diferite din viața marelui domn și prin urmare din istoria României. Astfel: pe mărcile de 1 ban era: Domnul Carol I depunând jurământul în 1866; pe cele de 3 bani: Domnul Carol în călătorie; pe cele de 5 bani: Domnul Carol în baterie la Calafat 1877; pe cele de 10 bani: Întâlnirea Domnului Carol I cu Osman-Pașa 1878; pe cele de 15 bani chipul Domnului Carol în 1866 și 1906; pe cele de 25 bani: Trecerea armatei române peste Dunăre la 1877; pe cele de 40 bani: Intrarea triumfală în București la 1878, după războiu; pe cele de 50 bani: Domnul Carol în fruntea armatei 1877; pe cele de 1 leu: Regele Carol la sfințirea Catedralei episcopale de la Curtea de Argeș la 1896; ș. a.

Vedeți deci, cititorilor, ce foloase pot aduce colecțiunile de mărci și dacă vă obicinuiți cu de-al de aceste faceți-le cu chibzuință și socoteală.

SALVA.

LACOMIA ADUCE NENOROCIRE

Radu și Gheorghe erau doi țărani dintr'o comună așezată la marginea unei păduri.

Amândoi erau gospodari, muncitori, ospitalieri, cinstiți, însfârșit toate calitățile unor oameni buni. Amândoi erau însurați. Pe nevasta lui Radu o chema Zamfira; iar pe a lui Gheorghe Ileana. Radu avea doi băeți iar Gheorghe un băeat și-o fată.

Trăeau într'o prietenie nemaipomenită.

Curtea le gemea de păsări, podul le era plin de nuci și fel de fel de fructe pentru iarnă, brânzeturile nu le lipseau.

Asemenea vite și porci.

Amândoi aveau pământuri dincolo de pădure, despărțite numai printr'un gard de mărăcini.

Era pe timpul secerișului.

Desdedimineață, cu noaptea în cap, nici nu răsărea încă bine soarele și ei cu nevestele, cu copii și cu căruțele pline cu unelte și cu merinde pentru prânz, plecau la secerat la tarlalele minunate cu un grâu, care se vedeà, după ce treceai pădurea, ca aurul de strălucitor.

— Măi Radule — îi zise Zamfira — trecem tot prin pădure; mai bine am face un ocol de vre-o jumătate de ceas, și am trece pe drumul, care duce pe lângă pădure, căci mie mi-e frică de hoții cei despre care spunea moș Vasile mai alaltăeri.

— Taci măi femee, ce tot te sperii tu de toate nimicurile. Nu i-au prins jandarmii ieri; de ce m'am dus eu aseară la primărie, ca să-i văd?

— Așaaa!

— Apoi de bună samă!

(Se aude o pocnitură în pădure, tocmai când erau prin mijlocul ei).

— Ce îmi spui tu mie, măi Radule, cai verzi pe pereți, n'ai auzit pocnitura; hai zău să ne întoarcem, că mie mi-e frică.

Nu vezi, fă Zamfiro, că-i Domnul cela dela oraș care a venit să petreacă vacanța la aerul de munte a satului nostru. Na eacătă-l pe după copacul cela burduhos.

— Că bine zici, măi Radule, dar eu mă speriasem.

Domnul, sau mai bine zis vânătorul, care, împreună cu singurul său tovarăș, credinciosul Grivei, venise desdedimineață ca să împuște vre-un epure, se apropie de căruța lui Radu, căci a lui Gheorghe rămase mai în urmă. Vânătorul erà grec.

— Bună dimineața la dumneavoastră, zise grecul.

— Bună să-ți fie, răspunse Radu, da ce vânt te-adus p'aici.

— Ego? Ego am venito, să împușcam de ațele, cum se zițe pe rumaneste, cu urechile lunți oleaca.

— Poate vrei să zici epuri, cuconașule.

— Da, doi epuri. Da, la dumneavoastă unde merțiți.

— Noi mergem la muncă, la secerat.

— Așa! apoi, merțiți sănătoși.

— Rămâi sănătos.

Grecul luându-și ziua bună se puse pe un trunchi de copac, ca să se mai odihnească.

* * *

In fine ajunseră la holdă. Cum au deshămat caii și i-au dat la păscut, fiecare cu secerile 'n mână, își luă câte-o parte și începură a secera. Soarele se ridică maestos și ei lucrau mereu, cântând și glumind.

Tot câmpul erà presărat parcă cu un strat de aur Din cauza unui vânticel ce bătea, spicele începură a se mișcà, formând valuri, iar ei parcă erau cufundați într'o mare de aur.

Așa își făceau ei lucrul lor toată ziua și în fiecare zi până la sfârșitul secerișului.

Se aprovizionaseră bine pentru iarna viitoare. De mămăligă nu duceau grijă, căci din grâul și porumbul ce l'au scos, parte l'au vândut, parte l'au măcinat. De poamă (struguri) tot asemeni, căci aveau vie.

*

Avem destule, ziceà Radu, într'o zi, numai să dea Dumnezeu să trăim ca să aibă cine să le mănânce.

Erà pe la stârșitul toamnei. Timpul începuse a se răcì și cerul erà plin cu nouri alburii.

— Are să ningă în seara asta, — zice Radu.

— Ce bine ar fi, — răspunserà copii — ne vom dà cu sania. A doua zi zăpada erà până la genunchi. Venise și iarna cea friguroasă cu sărbătorile ei vesele.

Toată iarna Radu și cu Gheorghe au petrecut'o într'o prietenie frățească ajutându-se unul pe altul. Ziua își dregeau uneltele, ba mai căutau de vite, ba alte dăți se mai duceau la pădure să mai aducă vre-un car-două de lemne. Noaptea făceau șezători stând până pe la miezul nopței. Așa au petrecut ei toată iarna până a dat Dumnezeu de-a venit primăvara.

*
* *

Într'o dimineață pe când nevestele lor mergeau la câmp, ca să le ducă merinde pentru prânz îi găsesc morți, alături de un șiroi de sânge, pe pământul lui Radu.

Care fù pricina?

Gheorghe în dimineața aceea, pe când ară pe pământul lui Radu, căci așa se învoiserà ei, că întâi să lucreze unul la cellalt și pe urmă lui, dă peste ceva tare și cu torți pe când scormoneà în pământ. Dădù el s'o scoată dar nu putù. Își puse toate puterile și o scose afară. Văzând că sună a bani o puse la loc, ca să n'o vadă Radu, cu gândul că va venì diseară s'o scoată nevăzându'l nimeni. Radu văzându-l scormonind acolo, se repezì la el și vrù să-i smulgă oala din mână. Cellalt se smuncește nevoind să-i deà oala.

— Dă-mi-o mie Gheorghe că pe pământul meu ai găsit'o.

— De ce să ți-o dau ție, aici trebue să fie bani, și mai bine să-i împărțim. Eu să ieau trei sferturi că am găsit-o și tu un sfert că e pe locul tău.

— Ba eu să iau trei sferturi — zise Radu — că e pe locul meu.

Și așa s'au certat luându-se la bătae până s'au omorât.

Găsindu-i morți, primăria a înhățat banii. Bine a zis cine a zis:

Că «Lăcomia aduce nenorocire».

GH. BUDU.

ISPRAVILE FULGERILOR

Cel mai înfricoșat fenomen al electricității atmosferice este fulgerul. Nu în zadar închipuirea celor din vechime înzestrà pe puternicul zeu Joe cu stăpânirea fulgerului. Nu înzadar închipuirea poporului dela sate atribue, până azi, lui Sf. Ilie scăpărarea cu «biciul de foc». Neapărat, că tunetul prelungit e produs de «uruitul carului de foc» al aceluiaș sfânt profet.

Nimic nu cuprinde mai bine impresia produsă de fulger decât următoarele versuri al poetului St. O. Iosif:

Pe sus trec leneși nouri grei
Și 'n freamăt lung, neașteptat,
Lumina 'n zări se stinge.
Un roi de frunze joacă 'n drum,
Tot codru-i un vârtej acum,
Un fulger! — repede mă 'nchin —
Răsbubuind din nor în nor
Un trăznet se descarcă —

Din norocire pentru oameni, cele mai multe trăznete se descarcă din nori în nori. Abia o mică parte își ia drumul spre pământ. Dar și aceste fac destule «isprăvuri», de-ți faci cruce de ele. Astronomul Flammarion a scris o carte întreagă despre isprăvurile trăznetului. Prin revistele de meteorologie, ba și prin gazete se publică an de an fel de fel de știri despre aceste isprăvuri, cari iarăș ar puteà formà cărți întregi, dacă s'ar tipări deosebit:

Din toate aceste ies la iveală urmările fulgerului asupra pământului, mineralelor și altor obiecte; asupra vegetației, animalelor și a omului.

Schinteea electrică din atmosferă apucă totdeauna calea pe care întâmpină împotrivirea s'au rezistența cea mai mică.

Cum însă condițiile de conductibilitate sunt din cele mai felurite,

urmează că urmările descărcărei vor fi și ele din cele mai deosebite.

Să ne mai gândim la forța uriașă și iuțeala schinteei, pentru a ne explică fenomenele cele mai ciudate, capriciile cele mai surprinzătoare, ce se pot produce adeseori.

*

S'a constatat că fulgerile sferice sunt cele mai năzuroase. Se descarcă mai încet și arareori omoară. Fulgerele-săgeată svâcnesc repede și dispar când au conducere bună. Aprind, nimicesc, omoară când întâmpină împotrivire sau rezistență.

*

Fulgerul e sburdalnic câteodată, arătându-și isprăvurile vrednice de a fi încrestate, precum arată și întâmplările următoare:

Erà după amiazi, în 13 August 1900, la Plombières (Belgia). Atmosfera nădușitoare. Cerul plumburiu. Scapără fulgerul și cade asupra unui fir de telegraf, pe care aleargă fără să-l vatăme. Intră în o casă, dar aici neaflând nimic pe gustul său, iese și pleacă mai departe, tot dealungul firului. La un moment dat, întâmpină un bolovan sdravăn de piatră, îl sparge în bucăți, svârlindu-le cât colo. Incântat de această bravură, fulgerul dă de-a tumba cu multă precauțiune pe un biet văpsitor, care tocmai văpseà fațada unei brutării; îi îndeasă pensula, cu perii înainte pe mânecă și-i răstoarnă oala cu văpselele. Ne mai putând jucà aici nici o farsă, el se furișează în brutărie, scutură bine pe brutar împestrițându-l cu văpselele împroșcate din oala văpsitorului.

Un alt caz interesant am observat Marți 5 Iulie 1904, pe la ora 11 din zi, în Băești, lângă Hațeg (Transilvania). Un fulger lovì în casa vecină. Globul electric intră prin un colț al acoperișului, sfâșiă o mică brazdă din căprior și străbătù în casă. Aici se ramifică în două. O parte apucà pieziș pe lângă perete, sărì într'un orologiu făcut din nichel, atârnat într'un cuiu și fără a'l vătăma câtuș de puțin și tot pe lângă perete și printre pat, pătrunse în pivniță. Cealaltă parte apucà în direcție perpendiculară pe calea celei dintâi, luând-o pe sub tavan, lovind tencuiala (cum ar fi lovit-o cineva cu ciocanul) și sărind pe fereastră afară. In casă erau adunați vreo 8 copii în jurul unui tovarăș de al lor, care murise în ziua precedentă.

Nici unuia nu i-se întâmplă nimic, afară de spaima sdravănă, cu care s'au ales pe urma detunăturii «scânteilor» (vorba copiilor) și a pusderiilor de tencuială, ce au sărit de pe tavan și de pe perete. Un'

Italian — tatăl copilaşului celui mort — stăteà tocmai în preajma uşei, pe galerie, cu capul gol. «Când zării lumina simţii o lovitură—ziceà el—peste capo şi credeam, că-s morto. Atunci văzui că sar copiii afară din casă şi simţii că totuşi mai trăesc». Pe cât se vede simţi şi el sguduitura obişnuită la descărcările electrice, din care se reculese însă iute şi de grabă, alergând să ducă vreo două gălete de apă în pivniţă, unde se aprinsese un mănuchiu de pae uscate.

Alt caz, petrecut în vara anului 1904, în Romoş, lângă Orăştie (Transilvania) şi comunicat de d-l Sabin Safta, învăţător în numita comună.

Plugarul Pavel Roşu se află într'o grădină lângă sat, pe o coastă. L-a apucat ploaia şi el s'a scutit sub un păr. Deodată, iacă fulgeră. Ii găureşte în două locuri bordura dela pălăria de pâslă. Ii rupe cuţitul dela şerpar în 3 bucăţi. De asemenea zalele de fer dela curele şi gurguiul dela vârful opincii.

Lui nu i-se întâmplă nimic decât o ameţeală şi o spaimă strașnică!

La 4 Iunie 1906, d-l Petru Lula, preot în Bobâlna, mi-a comunicat următoarele:

«In vara aceasta se împlinesc 5 ani, de când o ploae torenţială s'a descărcat asupra comunei Turdaş (tot lângă Orăştie). Pe când ploua mai tare, deodată trăzneşte Sf. Ilie din biciu, apucând scânteea electrică pe horn (coş) în jos. Din întâmplare un om erà în tindă (ştii cum e tinda la sate), sub horn, şezând pe vatră şi tăind curcubete (dovleţi, bostani) la o viţeluşe de $^1/_2$ an, care de asemenea se află în tindă. In nemijlocită apropiere erà nevasta, bărbatul şi fata. Fulgerul descărcându-se pe horn în jos, a lovit o grindă, viţeaua şi pe omul de pe vatră. Acestuia i s'a ars pelea de pe piept. Atât el cât şi viţeaua «au rămas morţi pe loc».

«Alt caz s'a repetat de vreo 2 săptămâni. Pe câmp, lângă vreo 10—12 lucrători s'a descărcat un fulger, sdrobind sapa unui lucrător iar celui mai aproape de sapă găurindu-i marginea pălăriei, fără să omoare pe nimeni».

Am văzut că uneori, focul cerului nu prea glumeşte, nici cu oamenii, nici cu animalele, nici cu obiectele sau chiar cu firele telegrafice. Ba putem zice, că aceste din urmă i-se par foarte nesuferite şi, când numai poate, nu întârzie a le rupe, a-le topi, a-le suci şi răsuci — de se duce pomina. Din timp în timp se avântă la bravuri şi mai mari. Izbeşte, crapă şi răstoarnă stâlpii de telegraf, ba nu se sfieşte a dà târcoale şi prin staţiunile de telegrafie.

In o noapte din Iulie 1906 s'a vărsat mare ploae asupra oraşului Lugoş (Banat). Un trăsnet a lovit în edificiul poştal, care numai decât

s'a aprins și au ars odăile din etajiul I, unde locuià directorul poștei dimpreună cu familia sa. Mobilele și hainele directorului din 8 odăi s'au nimicit și ars, iar sârmele telegrafice și telefonice, cari erau așezate deasupra edificiului poștal, au căzut jos și aparatele telefonice și telegrafice au încetat de a funcționà. Directorul și familia fiind duși de acasă, au scăpat de o moarte sigură. Focul abia a doua zi seara s'a putut stinge și paguba a fost foarte mare.

In 24 Noembre 1904, la orele 9 seară, o furtună foarte puternică s'a abătut peste orașele Dunkerque și Malo-les-Bains. Prima descărcare electrică s'a avântat asupra unei case izolate, așezată în Malo-Centre și locuită numai de câteva zile de căpitanul Clavèle. Pagubele au fost îngrozitoare. O cartușe sdravănă de dinamită nu ar fi produs o prăpădenie mai mare. Dar ceva ciudat. Cele cinci persoane, cari se aflau în casă, au scăpat fără a fi vătămate.

Căpitanul Clavèle, soția și fiica lor cea mai mare, și sora căpitanului se aflau la masă. Orbiți de un fulger strălucitor, ei au căzut jos amețiți. Peste câtva timp și-au venit în fire, găsindu-se sub masă, năpădiți de tot felul de așchii, dar scaunele lor nu erau aruncate în lături. O fetișoară de doi ani și jumătate, care dormià pe un fotoliu în un colț de odae, nu simțise nimica, nici nu se trezise, fericita pe ea! Doamna Clavèle fù despletită de tot. Părul i-se pârjolì puțin. Nu se mai aflà nici urmă din acele de oțel, cari îi prindeau împletitura. Abia doi pepteni de celuloid au fost regăsiți la câțiva metri dela masă, cu câțiva dinți rupți. O lampă de pe masá fù stânsă și retezată de pe la gât. Cuie mari bătute în perete, au fost scoase cu putere sucite și în parte prefăcute în gazuri.

Fulgerul după ce a surpat urloiul s'a furișat, pe aici, în salonul din rândul de jos. Acesta erà despărțit de sofragerie, unde se aflà familia, prin o ușă largă cu două canaturi. Descărcarea a trecut prin resorturile unei canapele, așezată între urloiu și fereastră și se aprinse. Din canapea electricitatea sărì în ușa de lemn, care închideà marchiza cea mare dela intrare, pricinuind între ușă și ferestrele de sticlă din lăuntru o exploziune îngrozitoare, care a surpat o parte din temelia marchizei și a sfărâmat geamurile în mii de bucăți.

Toate obiectele de lemn au fost sgâriate de țăndările de sticlă. Ușa sofrageriei fù smuncită și căzù dersupra oamenilor amețiți, dar un canat rezistă, se deschise și scutì astfel pe copilul adormit din dosul ușei.

In timpul acestei exploziuni, fulgerul trecù pe zalele de fer, de jos în sus, ajunse în afară, la firida de zinc, pe care o volatiliză pe tot parcursul curentului, și de aci sări și se perdù în nisip.